

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

KATEDRA PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A SÍDEL

**PASPORTIZACE ALEJÍ VE SPRÁVNÍM OBVODU
MĚSTA BLATNÁ**

PASSPORTIZATION OF ALLEYS IN THE
ADMINISTRATIVE DISTRICT
OF BLATNÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Bakalant: Markéta Nuslová, DiS.

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Markéta Nuslová, DiS.

Krajinářství
Územní technická a správní služba

Název práce

Pasportizace alejí ve správním obvodu města Blatná

Název anglicky

Passportization of Alleys in the Administrative District of Blatná

Cíle práce

Aleje jsou tradiční součástí naší kulturní krajiny plnící řadu nepostradatelných funkcí. Cílem práce je zmapování a vyhodnocení alejí na území SO města Blatná. Výstupem analýz bude katalog (pasport) těchto alejí, obsahující jejich dendrologické, krajinářské, urbanistické, historické ad. vyhodnocení vč. mapového a fotografického zdokumentování. V závěru budou analýzy shrnuty do celkového vyhodnocení stavu a významu alejí v řešeném území vč. možných doporučení pro jejich úpravy.

Metodika

Práce bude odpovídat požadavkům obsaženým v Metodických pokynech pro zpracování bakalářské práce na FŽP. V obecné části – literární rešerši bude pojednáno téma alejí z různých hledisek (historického, z hlediska jejich polohy, významu, ale i téma legislativy a související problematiky). Konkrétní část bude obsahovat charakteristiku řešeného území (přírodní, kulturní, historickou) a vyhodnocení alejí v řešeném území. Výstupem analýz bude katalog (pasport) alejí obsahující jejich hodnocení z různých hledisek, přičemž důraz bude kladen zejména na jejich hodnocení urbanistické a krajinářské. Práce bude doplněna mapovými a fotografickými přílohami dokumentujícími řešenou problematiku.

Doporučený rozsah práce

cca 60 NS textu + grafická příloha

Klíčová slova

aleje, stromořadí, kulturní krajina, historické krajinné struktury, ochrana přírody a krajiny, státní památková péče

---

Doporučené zdroje informací

ESTERKA, Jakub (ed.). Zachování alejí jako typického prvku české krajiny (sborník). Praha: Arnika, 2010. ISBN 978-80-904409-7-5.

HENDRYCH, Jan. Slavná stromořadí v proměnách kulturní krajiny. Praha: Foibos, 2015. ISBN 978-80-87073-82-7.

HRUŠKOVÁ, Marie – VĚTVIČKA, Václav a kol. Aleje. Krása ohroženého života. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2783-0.

KUPKA, Jiří. Krajiny kulturní a historické : vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. Praha: ČVUT, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1. regionální literatura, ikonografické a mapové podklady

VELIČKA, Petr – VELIČKOVÁ, Markéta. Aleje české a moravské krajiny. Praha: Dokořán, 2013. ISBN 978-80-7363-413-1.

VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří. Krajinný ráz : identifikace a hodnocení. Praha: ČVUT, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FŽP

Vedoucí práce

prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2021

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2021

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 22. 03. 2021

Prohlášení autora

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Pasportizace alejí ve správním obvodu města Blatná vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění některých dalších zákonů, uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

Prohlašuji, že tištěná verze se shoduje s verzí odevzdanou přes Univerzitní informační systém

V Blatné 20.03.2021

.....
podpis autora

Poděkování

Děkuji tímto všem, bez kterých bych tuto práci nemohla vypracovat. Především děkuji panu prof. Ing. arch. ThLic. Jířímu Kupkovi, Ph.D., vedoucímu mé práce, za odborné rady a vstřícnost. Děkuji své rodině, přátelům a kolegům za poskytnutí nemalé podpory a pomoci.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá zmapováním a vyhodnocením stavu dvouřadých alejí ve správním obvodu města Blatná. Literární rešerše pojednává o historii vysazování alejí, významu a funkcích alejí, právních předpisech týkajících se výsadby a ochrany dřevin a o sortimentu alejových dřevin. Součástí je popis problémů v souvislosti s památkovou péčí a provozem na pozemních komunikacích. Praktická část zahrnuje vlastní průzkum jedenácti dvouřadých alejí s výraznou historickou a krajinářskou hodnotou. Výsledkem je vytvoření katalogu alejí obsahující jejich dendrologické, krajinářské, urbanistické a historické vyhodnocení. Součástí každého katalogového listu je fotodokumentace. V závěru je vyhodnocen stav všech hodnocených alejí. Tato bakalářská práce má upozornit na důležitost zachování alejí jako tradičních prvků naší kulturní krajiny, které jsou významnými krajinnými prvky ve volné krajině i v zastavěném území měst. Také může být součástí detailního mapování zeleně na území města Blatná.

Klíčová slova: alej, kulturní krajina, ochrana přírody a krajiny, komunikace, krajinný prvek

Abstract

This bachelor thesis deals with mapping and evaluation of the condition of double row alleys in the administrative district of Blatná. Literary research deals with history of alley planting, the importance and functions of alleys, legislation on selection of planting and protection of trees and about the assortment of alley trees. Part of this work is about description of problems in connection with the care of monuments and traffic on roads. The practical part includes own survey of eleven double row alleys with significant historical and landscape value. The result is the creation of a catalog that contains their dendrological, landscape, urban and historical evaluation. Each catalog sheet includes photo documentation. In the end, there is an evaluation of the conditions of all evaluated alleys. This bachelor thesis is to draw attention to the importance of preserving alleys as traditional elements of our cultural landscape, which are important landscape elements in the open landscape and urbanized places. This bachelor thesis can be also part of detailed mapping of greenery in the city Blatná.

Key words: alley, cultural landscape, nature and landscape protection, road, landscape element

Obsah

Úvod.....	9
Cíl práce.....	10
1. Literární rešerše	11
1.1 Historie vysazování alejí.....	11
1.2 Význam a funkce alejí.....	15
1.3 Sortiment dřevin v alejích a druhy alejí	26
1.4 Aleje z pohledu právních předpisů a norem.....	30
1.5 Problematika z hlediska památkové péče a silničního provozu.....	35
2. Metodika	38
3. Praktická část	44
3.1 Charakteristika řešeného území	44
3.1.1 Vymezení a charakteristika řešeného území	44
3.1.2 Přírodní charakteristika	45
3.1.3 Kulturní a historická charakteristika	48
3.2 Katalog alejí správního obvodu města Blatná.....	51
3.3 Souhrn výsledků.....	75
4. Závěr a diskuse	77
Přehled literatury a použitých zdrojů.....	80
Seznam tabulek a obrázků	85

Úvod

Aleje jsou tichými průvodci lidských životů. Provázejí naše cesty od prvních okamžiků na světě. Sledují naše první cesty po narození, tiše přihlížejí našim návratům ze studií za rodiči i stěhování, když opouštíme své původní domovy a vylétáme z hnízd z podkřídel a ochrany našich rodičů. Jsou němými svědky cest i na naší cestě poslední. Stromy v historických alejových výsadbách nejsou průvodci němými, zastaví-li se člověk v jejich stínu a zaposlouchá se, je slyšet jejich tiché vyprávění o historii, předcích, o krajině, která se v minulosti rozprostírala v okolí před postupným rozšiřováním měst a obcí, o nedělních procházkách městských dam a pánů v cylindrech, o spřežení s kočáry, které přivázeli obyvatele na nedělní mše, o klidných procházkách zamilovaných, ale i o hluku blížících se vojenských vozidel. O radostech i žalech historických dob. Tímto tichým hovorem je nám sdělováno, jak jsou důležité, jak si pamatují, jak upozorňují na chyby minulosti, kterých bychom se v budoucnosti měli vyvarovat. Škoda, že jejich hovor a rady nebývají rozlušněty..

Jednou z charakteristik stromů v alejích jsou rozestupy. Slovo, které od roku 2020, díky celosvětovému problému, patří do slovníku nejčastějších slov.

Mění se svět, mění se krajina, mění se názory. Je důležité ke změnám přistupovat s rozvahou, s odbornými znalostmi, nepřistupovat k nim zbrkle a nerozvázně. Je nutné si uvědomit, co lze během několika málo hodin zničit, lze napravit až za několik desítek let a v některých případech nikdy. Je-li ke změnám v krajině přistupováno s citem a rozumem, může se člověk cítit šťastnější, okolí přispívá k chuti prožít hezký život, i když jsou mu někdy kladeny nemalé překážky.

Cíl práce

Oblast péče o přírodu a krajinu, výsadba i odstraňování dřevin, ať už z důvodů ochrany a zvelebování krajiny, pro zajištění bezpečí při průchodu krajinou, poskytnutí užitků stálým obyvatelům nebo vojákům procházejícím krajinou ve službě, je řešena, diskutována a zahrnována do právních předpisů několik stovek let. Tak jako jsou tradiční součástí naší kulturní krajiny různé stavby vytvořené člověkem, tvoří i aleje neodmyslitelnou součást našeho okolí. Jsou nepostradatelnými producenty mnoha funkcí, poskytující služby kulturnímu dědictví.

Cílem bakalářské práce je zmapování a vyhodnocení stavu alejí na území správního obvodu města Blatná. Výstupem analýz je katalog těchto alejí, obsahující jejich dendrologické, krajinářské, urbanistické a historické vyhodnocení včetně mapového a fotografického zdokumentování a doporučení pro jejich úpravy. V závěru je vyhodnocen celkový stav alejí v řešeném území.

1. Literární rešerše

1.1 Historie vysazování alejí

Člověk se v průběhu času stále zdokonaloval ve svých dovednostech, tvorbě a umění, stával architektem a mezi jeho první díla lze bezpochyby zařadit cestu, která spojovala příbytek s místy, kde nalézal obživu, tedy cestu od jeskyně, která mu poskytovala ochranu, k prameni, který byl zárukou přežití. Poté ve své architektonické práci pokračoval a rozšířil svůj zájem o spojnicí s božstvy, která sídlila v krajině.

Úmyslné vysazování alejí započalo až o několik tisíc let později, ale cíle, za kterými člověk při cestách míří, zůstaly stejné. Cesty střežené alejemi stále zůstaly spojnicí tří základních míst života, ať už se jedná o šlechtické sídlo nebo obyčejný příbytek poddaných, obživy získávané produkty poskytované přírodou a posvátného místa vystavěného k odpočinku a tichým modlitbám. Aleje se staly průvodci do míst se známým očekávaným cílem i do míst s neznámých s cílem s cestou plnou očekávání a napětí.(Veličkovi, 2013)

O dřevinách vysazovaných v ulicích měst lze nalézt mnoho dokladů, ať už v obrazové podobě malířských děl historických umělců nebo v písemných pramenech, které zaznamenaly dění nám vzdálené historie. Po podrobném studiu historických pramenů ať už písemného nebo obrazového charakteru byla historiky popsána proměna typu výsadeb v intravilánech měst. Zatímco v době středověku i raného novověku docházelo k vysazování dřevin jako solitérů, od 18. století došlo k postupné změně a v ulicích měst došlo k významnému nárůstu výsadeb alejí. (Novák, 2001)

V období starověku bylo hlavním cílem výsadby alejí ve Starém Egyptě a Mezopotánii především poskytnutí stínu, produkce dřeva a ovoce. Vzhledem ke klimatu byl stín velkým benefitem při cestování. Aleje tvořené nejen ze stromů, ale hlavně ze soch, dokazovaly vznešenost, se staly součástí palácových i chrámových zahrad. Důležitost a sílu vztahu je možno doložit i v Perské říši. Pro Peršany byly stromy posvátné a největším trestem, který mohl národ stihnout

za porážku v boji, bylo vykácení starých stromů, které byly součástí jejich měst. (Veličkovi, 2013)

Krajinu v období středověku lze ještě považovat za krajinu přírodní, neovlivněnou lidskou činností. Člověk byl součástí velkého přírodního celku. Příroda byla chápána jako nepřátelské území, těžko průchodné a nebezpečné. Postupem času, kdy byl les klučen a území začalo být ve větší míře využíváno pro hospodaření, byla krajina zpřístupňována a začal postupně vznikat prostor i pro výsadbu alejí. Od 13. století došlo k postupnému přesunu šlechty z feudálních dvorů na kamenné hrady a veškerý život se přesunul mezi hradby. Postupným zakládáním vinic, štěpnic, chmelnic a zahrad v době míru byl vytvářen prostor pro pozdější zakládání zahrad a prvků, které byly neodmyslitelně spjaty s promenádními alejemi. Důležitou roli v této době hrály spíše solitérní stromy, vysazené na návších a náměstích, které se staly bodem pro setkávání lidí. Je pravděpodobné, že již ve 14. století, za doby panování Karla IV., kdy byly zavedeny tzv. silné cesty o šířce 5 m se okolo těchto cest aleje nacházely, avšak nebyly úmyslně vysazovány a z důvodu bezpečnosti musely být odstraňovány.

Doba renesance, oproti době středověku, charakteristického válkami, obranou a ochranou sídel, byla v Evropě, vzhledem k ustálení situace dobou relativního klidu. Každodenním úkolem šlechty již nebyla pouze ochrana sídel jako nedobytných pevností. Šlechta postupně budovala sídla i v krajině, nejen z důvodu nalezení potěšení z krásy okolí, ale také ze strachu z nemoci a z neutěšených hygienických podmínek. V krajině započalo budování rybníčních soustav, okolí sídel doznalo změn velkým rozmachem zahradního umění. Prostředí zahrad charakterizovalo promyšlené uspořádání s cílem vyprávět příběh. Jedním z charakteristických znaků se staly cíleně vysazované aleje, symbolizující spojení řádu kosmického a lidského přírodního. (Hendrych, 2008)

Přínosem alejí pro okolí nebyla jen funkce estetická, ale i funkční, kdy výsadbou kolem vodních kanálů byl snižován výpar a poskytován stín. Aleje zastávaly funkci jakési spojnice do míst odpočinku i užitku, který poskytovala užitná část zahrady. Postupem času překročilo úmyslné vysazování alejí v ohraničeném prostoru zahrad tyto hranice a docházelo k stále většímu provázání s krajinou. Díky zálibě panstva ve zřizování obor a bažantnic, určovaly aleje cestu od zámků

do území jistého úlovku. Za nadšence v oblasti tvorby alejí této doby lze označit krále Rudolfa II., do jehož doby panování spadá první písemná zmínka o klasické aleji, která lemovala cestu mezi Pražským hradem, ulicí Pod Kaštany a Zámečkem ve Stromovce, ve které byly původně vysázené lípy a vrby nahrazeny kaštany.

V Baroku nastal pro výsadbu alejí a stromořadí zlatý věk. Došlo ke sjednocení půdy pod velké vlastníky, kterými byla nejčastěji šlechta a církev. Zemědělství bylo spojeno pod barokní velkostatky a bylo nutné krajinu opticky rozdělit a zpřehlednit. (Cílek, 2010) Krajina byla člověkem záměrně přetvářena. Období baroka je obdobím s největším rozmachem vzniku komponované kulturní krajiny zahrnující rozsáhlé krajinné kompozice vytvořené z důvodu zvýšení estetičnosti prostředí mnohdy spojené s významnými stavbami šlechtických sídel nebo se stavbami církevními. Vzhled přeměněné krajiny demonstroval postavení majitele ve společnosti, stal se prostředkem reprezentace jeho majetku, filosofického postoje nebo duchovního přesvědčení. Dokonalost proměny krajiny v období baroka je v české krajině zřetelná dodnes. Krajina se začala měnit promyšlenými postupy za využití os v podobě cest, které spojovaly hlavní části panství, rozdělená na hospodářská, duchovní, kulturní a společenská centra. Aleje se v této době staly neodmyslitelnou součástí těchto původně kočárových cest. (Kupka, 2010)

Na estetiku mocnosti brzy zareagovalo i krajinářství lidové, dřeviny se začaly objevovat na cestách k mlýnům, kovárnám a ostatním venkovským budovám. (Kupka, 2010) Výsadba alejí kolem cest již nebyla pouze záležitostí šlechty, ale po jejím vzoru došlo k výsadbě alejí i sedláky, kteří začali spojovat svá hospodářství s poli. Vysazovali výhradně ovocné druhy dřevin. (Hrušková a kol., 2012)

Aleje zasazené lidskou rukou, charakteristické přísnou linií baroka se staly jedním z nosných prvků barokní komponované krajiny. Tvůrci alejí doprovázející komunikace bylo dbáno na několik hlavních zásad. Aleje musely tvořit dřeviny pravidelného odstupu, stejně staré, jednoho druhu, s velmi podobnou často do tvaru seřezávanou korunou, tak, aby v krajině co nejlépe došlo k projevení symetrie, periodicity a homogenity. (Borský, 2010) Aleje se staly doprovodnou zelení zvýrazňující poutní místa, křížové cesty a další objekty a linie spjaté s církví. Plánování tras kladoucích důraz a upozornění na tyto trasy lze nazvat církevním krajinářstvím. (Vysloužil, 2007)

Mezi jednu z výrazných osobností této doby lze zařadit i hraběte F. A. Šporka, velkého obdivovatele stromů, na jehož panství byly stromy vysazovány v nebyvalé míře, ale zároveň s velkou citlivostí výborně zapadající do krajinné kompozice. Neméně důležitým přispěvatelem krajinných prvků je také Albrecht z Valdštejna, na jehož panství v Jičíně, byla, za pomoci italského architekta Sebregondiho, vysazena čtyřřadá lipová alej čítající 700 lip. (Dokoupil, 1957) Tato bezmála 2 kilometry dlouhá alej, která vytvořila spojnici mezi centrem města Jičín a letohrádkem Valdštejnská lodžie, kde při slunovratu na jednom konci slunce vychází a na druhém zapadá, je popisována jako první alej ve volné krajině. (Novák, 2001)

V době vlády Marie Terezie a Josefa II. nebylo již tolik dbáno na funkci kompoziční a estetickou a do popředí se dostala především funkce co největšího praktického využití. Aleje se staly součástí komunikací. V této době také došlo k prvnímu uzákonění výsadby alejí (1792), kdy zákon přikazoval umístění alejí podél silnic z důvodů hospodářských, estetických, orientačních a bezpečnostních. (Veličkovi, 2013) Aleje poskytovaly ovoce vojákům, kteří se během letních měsíců účastnili vojenských cvičení a vraceli se v období dozrávání ovoce ze služby ke svým nejbližším. (Cílek, 2007) V době osvícenství pak nelze opomenout účel vysazování alejí z důvodů strategického využití k boji, kdy bylo při výsadbě využíváno především topolů, z důvodu jejich rychlého růstu. Avšak je třeba zmínit, že vysazování alejí pro vojenské účely nebylo novinkou, neboť již v 16. století, za vlády Jindřicha II., byly kolem cest vysazovány jilmy jako zdroje dřeva sloužícího k výstavbě vozů a výrobě laf děl. (Bulíř, 1988) Výběr druhu dřeviny využitě pro tento druh alejí nebyl zřejmě náhodný, neboť právě jilm je dřevinou vhodnou i pro výsadbu ve vyšších polohách a jeho dřevo je charakteristické velkou odolností. (Úradníček, 2001)

V době romantismu spadající do 19. století, došlo k odproštění od přísného svázání geometričnosti a jasných os. Přísné jasné linie byly nahrazovány přírodní přirozeností. Přísné, rovné linie byly nazývány škodlivými a pravidelnost úmyslných výsadeb byla považována až za nebezpečnou. I přesto byly aleje akceptovány, především díky umožnění jakéhosi krajinného přehledu. (Veličkovi, 2013) Docházelo však ke kombinování dřevin různé výšky, vzrůstu, tvaru, formy listů a doplňování o různé druhy a formy keřové výsadby.

Dobu romantismu lze považovat za zdroj alejí nazývaných anglické, které však často nebyly, díky své rozptýlenosti a neuspořádanosti, považovány za aleje pravé.

Dobu 20. století lze nazvat dobou rychlých změn. Došlo k rychlým změnám nejen na poli politickém, ale i v krajině. Po 1. světové válce (1914-1918) byly aleje stále vysazovány. Pro výsadbu byly používány především druhy ovocných dřevin poskytující ovoce jako zdroje potravy. První pozemková reforma, která nastala po vzniku Československa v roce 1918 a trvala až do roku 1920 a jejímž cílem bylo rozdělení pozemků do menších hospodářství, měla za následek postupné snižování kvality založených alejí, v nejednou místě i jejich postupnou likvidaci vlivem neustále se zhoršujícího stavu. O dřeviny nebylo řádně pečováno. Zakladatelé alejí odešli, vlastnické vztahy byly přetřhány, nedošlo k předání rad a pokynů k údržbě dle tradičních postupů obvyklých v místě a noví vlastníci již aleje neudržovali. Ani v období po 2. světové válce nebyla péče o aleje nijak zlepšena. (Borský, 2010) Zejména v pohraničních oblastech, ve kterých došlo k příchodu nových obyvatel z vnitrozemí, byla péče o aleje zanedbávána lhostejností nově příchozích, kteří k místu neměli vztah. (Mikšíček, 2006)

Doba komunistického režimu, kdy se péče o krajinu stala součástí centrálního hospodářství spojeného s centrálním plánováním, skladby dřevin bez ohledu na přirozené limity, byla z hlediska péče o krajinu kritická. (Veličkovi, 2013) Postupem času se člověk od krajiny zcela odosobnil. Došlo k rozorání mezí, spojení ploch ve velké celky a tím k likvidaci alejí v krajině. Jediným pozitivem bylo zachování silničních stromořadí kolem silnic, které nebyly překážkou v péči o scelenou krajinu a zůstaly jako pozůstatky zeleně v krajině. (Esterka, 2010) Nejvyšší podíl výsadeb jako doprovodné zeleně kolem komunikací tvořily druhy ovocných dřevin, které poskytovaly alespoň mírný ekonomický užitek. (Vysloužil, 2006)

1.2 Význam a funkce alejí

Aleje jsou neodmyslitelnou součástí naší krajiny. *„Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených*

ekosystémů s civilizačními prvky“, tak přesně je krajina definována v § 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody, jako jeden ze základních pojmů týkající se ochrany přírody. Za touto stručnou charakteristikou však lze nalézt velmi rozvětvené téma, které je zájmem různých oborů lidské činnosti. Z laického pohledu může být krajina prostě „jen krásná“, jiný pohled na krajinu má architekt snažící se o zasazení svých návrhů do krajiny tak, aby se staly nepřehlédnutelným prvkem nebo naopak, aby nesnižovaly hodnotu území svou výrazností, jiný pohled na krajinu má přírodovědec, který hodnotí prostor jako ekosystém nebo historik snažící se o nalezení významu umístění historických staveb. Velmi jednoduchou definici lze nalézt ve výkladu pojmů v cizojazyčných encyklopediích, které definují krajinu jako součást povrchu Země, kterou lze najednou sledovat z jednoho místa. (national geographic). Krajinu lze také charakterizovat jako neustále se měnící dynamické území, které je tvarováno a přetvářeno interakcí působení lidských a přírodních sil. (Krauss, 2010)

Pro každé odvětví je důležité krajinu definovat jiným způsobem. Je zřejmé, že z hlediska krajinně ekologického by definování krajiny z pohledu estetiky prostředí nemělo význam. Pro pochopení je však nejdůležitější vždy krajinu chápat jako celek, tedy zkoumáním všech krajinných vazeb, procesů a principů. (Sklenička, 2003)

Krajina je pro každého jedince prostředím, ve kterém se pohybuje při každodenních činnostech, je odrazem vztahu člověka a místa a hodnotíme ji především vizuálně – očima. Z tohoto důvodu patří k nejvyhledávanějším objektům pro pozorování a studium krajiny právě vyhlídky, kopce a rozhledny, ze kterých lze vnímat okolí z mnohem většího zorného pole než například z cesty lemované stromy. Ani vnímání ostatními smysly však není zanedbatelné. Vůně a líbivé zvuky umí vnímání okolního prostředí ještě více zpříjemnit. Naopak vlivy negativně působící (hluk, zápach) mohou zapříčinit situace, kdy i jinak velmi vizuálně hodnotná líbivá krajina s výraznou stavbou barokního kostela se zachovalou alejí značné historické hodnoty může být degradována v blízkosti umístěnou dálnicí nebo stavbou zemědělské prvovýroby určenou pro chov hospodářských zvířat. Proces vnímání krajiny je souborem vnímání vizuálních vjemů (barva, kontrast, struktura, tvar), zvuků, vůní, chutí, ale i pocitů v pozorovaném okamžiku společně se vzpomínkami. (Swanwick, 2002) Každý vnímá krajinu individuálně a vnímání krajiny závisí i na psychologickém typu jedince, který je řazen do tří kategorií.

U jedince ektomorfního typu jsou do vnímání krajiny přeneseny jeho nálady, krajina je vnímána tak, jak si ji představuje, jak si přeje, aby vypadala. Mezomorfní typ pak vnímá krajinu jako soka, partnera pro boj, území, které chce dobýt, ovládnout a vlastnit. Endomorfní typ je přístupný, nechá krajinu, aby na něj sama působila, vnímá ji a prožívá všemi smysly. (Černoušek, 1986)

Krajina může být hodnocena také jako výsledek hodnocení z pohledu tří základních aspektů. Z pohledu na krajinu jako na území pro trávení volného času, dále z duchovního pohledu, kdy lidé mají duchovní a emocionální potřebu harmonického přívětivého prostředí. Posledním hodnocením je hledisko historického aspektu, kdy vníká potřeba zachování historických aspektů krajiny vytvořené našimi předky. (Dearden, 1980)

Různý pohled na krajinu mohou mít také představitelé odlišných kultur. Krajina může být odlišně vnímána příslušníky jiných etnických skupin či odlišného socioekonomického postavení. (Palang, 2003)

Ať už je krajina vnímána a pozorována jako prostředí výzkumného projektu, předloha pro tvorbu umělců nebo jako vlastní životní prostor vždy na člověka působí, ovlivňuje jeho duši a charakter. Člověk přetváří krajinu dle jeho představ a krajina zpětně svým vlivem přetváří člověka. Ochrana krajiny lze tedy vnímat nejen jako ochranu dochovaných přírodních hodnot, ale i jako ochranu sebe samého. Lidé si více si cení a ochraňují prostředí, ve kterém mají pocit domova, kde jim dobře, a která přináší pocit bezpečí a pohody. Jde o místo takového významu, že mu mnohdy dávají přednost před krajinou, která přináší užitek a výhody. (Cílek, 2010) Pokud se z krajiny domova vzdálí, vždy se do ní rádi vrací, nezapomínají na ni a při svých cestovatelských příbězích nejednou srovnávají nově objevenou krajinu právě s krajinou domova, která měla historický vývoj a nese si znaky dob, ve kterých byla utvářena. Jak uvádí Jan Kára (2021), který své poznatky o krajině v zahraničí, kde působil jako velvyslanec, srovnává s místem svého rodného Blatenska „*když jsem po podobné krajině pátral v dálavách, jisté náznaky jsem nacházel například v Nové Anglii nebo východě USA nebo ve vnitrozemí jižního Švédska, které mi místy připomínalo kamenitou krajinu v okolí Vrbna a Kadova. Ale vždy tomu něco podstatného chybělo, snad proto, že se těm končinám vyhnulo baroko. Na sever od Lyonu jsem pak zažil největší zklamání. Podle mapy vesničky, lesíky, desítky*

rybníků, ale ve skutečnosti krajina bezduchá a nevládná. Cesty nevedou přes hráze rybníků, ale tak nějak nazdařbůh, nevroubí je aleje ovocných stromů, v průzoru lesa se za loukou netýčí kostelík, to vše lze vysvětlit dobou vzniku krajiny, která „vznikla“ až v 19. století“.

Právě období baroka, jehož charakteristické prvky mnoho pozorovatelů srovnávající navštívenou krajinu s krajinou domova srovnává a které v krajině postrádá, bylo pro utváření krajiny zřejmě nejdůležitějším obdobím pro utváření krajinných kompozic. Pod vlivem mnoha okolností došlo v krajině činností člověka k velkému množství úprav, které do dnešní doby tvoří neopakovatelnou kulturně-historickou hodnotu naší krajiny. (Kupka, 2010) Změny v krajině byly pro území tak významné a zásadní, že období lze nazvat velkorysou krajinnou revolucí. (Sádlo, 2005) Je důležité neposuzovat a nehodnotit období baroka jen z hlediska stavebního slohu staveb zámků, kostelů a kapliček, ale i jako výsledek velkolepé kompozice celého území, jehož výsledkem je dokonalé spojení mezi duchem a hmotou. (Veličkovi, 2013) Z prvků, jejichž vznik je spojen s obdobím baroka je viditelný nový přístup ke krajině, jejímu využívání i pochopení. Člověk se k přírodě začíná chovat jako pán, ne jen jako pozorovatel. Za pomoci rozvoje a nových znalostí se snaží přírodu zkoumat, vědecky poznat, a racionálně využít všech znalostí a prostředků proto, aby ji mohl technicky ovládat a byla zároveň prostředkem pro ekonomické využití a zabezpečení jeho potřeb. Promyšlenou výstavbou za využití všech znalostí došlo ke zvýraznění přírodních dominant vyvýšených území výstavbou sakrálních staveb, u panských i církevních staveb došlo k vytvoření a upravení rozsáhlých území zahrad, parků, obor, loveckých zámečků a mysliven propojených komponovanými vazbami. Významné stavby se staly centry a okolní krajina začala být přehledná a čitelná. K přehlednosti a čitelnosti území velmi napomáhalo zdůraznění hlavních os právě výsadbou mohutných alejí, které pohledově propojovaly všechny prvky do logicky komponovaného celku. (Kupka, 2010) Kromě zvýraznění cesty z hlavního sídla (například zámku) k cíli (například loveckému zámečku) došlo v období baroka k výsadbě alejí jako doprovodu poutních cest. Barokní poutnictví se stalo jedním z fenoménů rozvinutých v barokní době do nebyvalé šíře forem a podob. (Kupka, 2010) Poutní aleje se staly výrazným doprovodem poutních cest a zvýrazňovaly poutní areály a postavení církve. Poskytovaly poutníkům ochranu před sluncem, staly se prvkem navigace

ukazující směr a cíl. Jejich součástí se stala různá zastavení v podobě kapliček a křížů, která poutníkům sloužila jako místo pro odpočinek a modlitbu.

Po období baroka došlo z hlediska významu alejí ke změnám spočívající především k posunutí jejich rolí v krajině. Hlavní význam již nebyl vnímán jako hlavní prvek krajinné kompozice zdůrazňující doprovod přímé osy vedoucí k důležitým bodům, ale jejich význam byl zdůrazňován především ve spojení s komunikacemi, jako jejich doprovodný prvek přinášející praktické využití. (Veličkovi, 2013)

Tak jako postupem času docházelo k úmyslné výsadbě alejí ve volné krajině, byly tyto liniové prvky postupně začleňovány i do urbanizovaného prostředí měst. Typy výsadby se hlavně od období 18. století proměňovaly z výsadby solitérních stromů na výsadbu stromořadí a alejí na náměstích a dalších vhodných místech. (Novák, 2001) V období romantismu došlo k nebývalému rozvoji a proměně měst. Hlavní příčinou byla průmyslová revoluce. Období, kdy došlo k využívání neobnovitelných zdrojů, k využívání všech dostupných vynálezů, období velkokapacitní výroby a neskutečného pokroku. Vlivem kombinací všech těchto okolností začal být život soustřeďován především do měst, docházelo k nárůstu počtu obyvatelstva, města byla postupně rozšiřována, historická opevnění odstraňována z důvodu ztráty ochranného významu a došlo k důmyslnému propojení všech částí sídel. Odstraněním opevnění a hradeb již města nebyla striktně architektonicky kompaktně uzavřena, postupně docházelo k jejich rozšiřování do krajiny. Volný nový prostor byl využit k výsadbě zeleně, nových sadů a parků často doplněných parkovými pavilony a restauracemi. Návštěvy těchto lokalit byly v té době součástí společenského života. Cíle vycházek, odpočinku a zábavy byly propojeny alejemi poskytujícími stín a příjemné prostředí. (Storm, 2007) Linie dřevin zdůrazňovaly osy měst, staly se nedílnou součástí důležitých komunikací propojující město s krajinou. Použitím vhodné výsadby dokázaly pohledově scelit nesourodou uliční frontu. (Veličkovi, 2013) Výsadba prvních alejí přímo v urbanizovaném prostředí měst se začala objevovat se vznikem lázeňství. Za první doloženou výsadbu aleje je pokládána alej v Karlových Varech z roku 1928. (Novák, 2001) S postupným rozvojem lázeňství došlo ke vzniku zvláštní urbanistické formy měst charakteristické zástavbou hotelových domů v parkovém prostředí. Tato forma se pro svou oblibu propojení výstavby a zeleně se stala vzorem a prvky zeleně byly postupně

začleňovány do prostoru dalších měst. (Storm, 2007) Jakékoliv formy zeleně lze od té doby pokládat za urbanistický prvek velkého významu. Nemalou měrou se na tvorbě a rozvoji měst v té době podílelo samo obyvatelstvo, které se dobrovolnou a aktivní činností, praktikovanou především prostřednictvím různých okrašlovacích spolků, aktivně podílelo na zkrášlování urbanizovaného prostředí. (Kupka, 2010) Zlomovým okamžikem, který způsobil zastavení rozvoje městské zeleně, byl začátek 1. světové války (1914). Proces budování a přeměny měst a s tím související výsadbou zeleně byl zastaven a již existující prvky zeleně byly na mnohých místech zničeny. V poválečném období postupně docházelo k plánování a regeneraci měst, prvky zeleně byly stále do prostoru začleňovány, avšak spíše jako rozdělovací linie industriálních a obytných zón. S alejemi jako významným místotvorným prvkem již příliš nepočítalo. (Veličkovi, 2013) Období po druhé světové válce přineslo začlenění alejí do urbanizovaného prostoru především jako prvků zeleně provázející výstavbu vysokopodlažních objektů sídlišť.

V současné době je snahou ve všech oblastech použití prostředků a technologií ohleduplnějších k životnímu prostředí. Lidé touží po zdravém, přírodě blízkém, udržitelném prostředí. Spojení života s přírodními prvky se stává více potřebným. (Storm, 2007) Touha po ozdravení sídel nabývá na důležitosti a do procesu ozdravení lze zahrnout právě aleje a stromořadí (Veličkovi, 2013)

Velmi výstižně charakterizuje dnešní alej Storm (2007) „*Co tedy dodnes alej ve městě znamená: Je urbanistickou páteří města, zvýrazňuje a kultivuje komunikaci, která je dnes utilitárně deformována jako účelový kapacitní koridor technické infrastruktury. Sceluje a oživuje uliční frontu, zvláště v úsecích vzhledově odpudivé či pouze fádni zástavby. Je obdobou architektonické kolonády vytvářející vznešený špalír, triumfální trasy, je ji také možno chápat jako enfi ládu (sled prostorů), protože umožňuje při dostatečně širokém sponu vnímat prostory po stranách*“.

Důkazem o významu zeleně, mezi kterou kromě plošných prvků lze zahrnout i prvky liniové, například aleje, je zařazení zeleně jako neopomenutelné součásti urbanistické koncepce zahrnované do dokumentů územního plánování. Vymezením ploch zeleně lze lépe vyjádřit vazby a kontinuitu přírodních daností zastavěného území a nezastavěného území. Za hlavní význam krajinné zeleně je považováno posílení ekologické stability daného území. Hlavní způsob využití zeleně zastavěného území vychází z návrhu urbanistické koncepce promítnuté na plochu sídla. (Mackovič, 2013) Při tvorbě dokumentů územního plánování je povinností

respektovat území s dochovanou komponovanou krajinou, podporovat obnovu krajinné kompozice. Rozsáhlé krajinné kompozice podporovat a udržovat nejen z hlediska funkčnosti a užitečnosti, ale také z pohledu estetičnosti. Ve městech lze liniovou výsadbou jasně definovat hlavní osnovu města, určit charakter ulic, vhodně zvoleným druhem dřevin výrazně osvěžit uliční vzhled, ve venkovském prostoru zvýraznit mnohdy jedinou osu sídla, kterou může tvořit jedna komunikace. Propracovaným plánem, jehož součástí jsou prvky zeleně, lze vytvořit kvalitní životní prostředí. (Rozmanová, 2015)

Z hlediska významu nelze opomenout aleje jako prostoru pro zachování biodiverzity území. Tak jako jsou důležitou součástí řady ekosystému stromy zdravé, místně či z větší části poškozené, mají i odumírající a zcela mrtvé stromy svou nepostradatelnou hodnotu, především z důvodu výskytu druhů členů hmyzí říše, jejichž celý životní cyklus nebo některá vývojová stádia jsou na dřevo vázané. I když z pohledu estetičnosti bývají tyto dřeviny odmítány, jejich nezastupitelnou důležitou hodnotu nelze zpochybňovat. Mezi hmyz, jehož celý život nebo různá vývojová stádia je vázán na stromy lze nalézt celou řadu celoevropsky ohrožených živočichů. Který druh dřeviny je pro tyto zástupce fauny nejvýhodnější a jaké přesné vlastnosti by měla dřeviny poskytující úkryt na místo pro životní pohodu mít, nelze s přesností určit, ale za nejvýhodnější dřevinu je považován dub, zřejmě pro své charakteristické vlastnosti dlouhověkosti, odolnosti dřeva vůči stresovým faktorům a rozšířeným areálem výskytu od nížin k pahorkatinám. V těchto oblastech lze nalézt nejbohatší spektrum zástupců hmyzí říše. Mezi další listnaté dřeviny vhodné pro výskyt hmyzu patří pak další, jejichž dřevo vyniká zvýšenou tvrdostí, např. zástupci buků, jilmů, javorů. Z ostatních zástupců pak mají své nezastupitelné místo i druhy vrb, bříz a topolů nebo druhy ovocných zástupců např. jabloně či hrušně. Některé druhy hmyzu jsou vázány na určitý druh dřeviny a jejich úbytek v krajině může vést až k postupnému vymření druhu. Nejen druh dřeviny, ale i lokalita růstu je pro zachování těchto společenstev důležitá. O osluněné kmeny projevuje hmyz vyšší zájem než ve stinných místech a pokud je osluněné stanoviště doprovázeno ještě množstvím dřevní hmoty, projevuje se toto zvýšeným počtem jedinců, což vede k zachování druhů. Za škůdce, kteří jsou schopni obsadit zdravou dřevinu a usmrtit ji patří poslední dobou často zmiňovaný lýkožrout smrkový (*Ips typhographus*), jehož

centrem zájmu jsou především jehličnaté dřeviny a svým působením je schopen zničit i rozsáhlé porosty, nejčastěji vysazené jako smrkové monokultury.

V řešeném území obce Blatná je nejznámějším druhem hmyzu páchník hnědý (*Osmoderma emerita*), který se stal předmětem ochrany vyhlášené přírodní památky Blatná. Tento až 3 cm velký brouk hnědé barvy, který je charakteristický zápachem starých vydělaných kůží (odtud jeho název) je vývojově vázán právě na dutiny starých listnatých stromů, především lip, výskyt však byl prokázán i u dalších listnatých dřevin, včetně druhů ovocných druhů. Původním biotopem byly porosty hlavatých vrb v nížinách, z jejichž proutí bylo vyráběno proutěné zboží. Postupem útlumu činnosti výroby proutěného zboží došlo i k vymizení hlavatých vrb a tím došlo i zániku důležitého typu biotopu.

Na území města Blatná byl jeho výskyt sledován na území zámeckého parku a v alejích Tchořovická a Hněvkovská. Pro vývoj larev je životně důležité troucho vzniklé rozkladem dřeva vlivem působení červené hniloby dřeva. K rozmnožování je důležité, aby dřevina byla ještě živá. Dospělce je možné zahlédnout od května do září, avšak dutinu stromů mnohdy neopouští, protože nejsou schopni dobrého letu, tak je jejich výskyt zjišťován především podle nálezu trusu larev, válečku o délce až 5 mm. Ochrana tohoto brouka je zaměřena především na zachování starých listnatých dřevin s dutinami, ale důležitou pozornost a péči je nutné věnovat také dřevinám, na kterých je patrný počínající vznik dutin nebo jsou vyhodnoceny tak, že by v budoucnu mohlo k výskytu dutin dojít. Dostatečnou péči je také nutné věnovat ochraně páchníka při rekonstrukcích historických zahrad a parků, a to především zachováním takového počtu stromů různých věkových tříd, které neohrozí další výskyt. Pokud je možné plánovat rekonstrukce v dostatečném předstihu je možné v lokalitě vysadit například vrby a řezy z nich vytvořit vrby hlavaté. Tento proces by však bylo nutné zahájit v čase několik desítek let před zničením dřevin, které jsou páchníkem obývány. Další možností je úmyslné zraňování stávajících dřevin z důvodu urychlení výskytu vhodných dutin.

Pokud dojde k pokácení dřevin s výskytem páchníka, ať už z důvodu bezpečnosti nebo zjištění výskytu až po pokácení, je vhodné tyto kmeny přemístit na vhodné osluněné místo tak, aby mohlo dojít k dokončení vývoje přítomných jedinců. (Řehounek, 2007).

Ač se může na první pohled zdát, že téma týkající se ochrany hmyzu a krajinářského pohledu na aleje a krajinného plánování spolu nemá žádnou souvislost, lze tuto domněnku vyvrátit tvrzením, že právě nejrizikovějším faktorem pro populace saproxylického hmyzu je upřednostňování kompletní obnovy aleje vykácením celé linie dožívajících dřevin dřevinami shodného vzrůstu a druhu. (Hejda a kol., 2017). Inspirací této výsadbě je zřejmě výsadba tradičních alejí z období baroka, kdy estetický význam alejí byl pro autory prioritou a pravidelný odstup, stejnověkost a jednodruhovitost byl jediným akceptovaným druhem výsadby. (Borský, 2010) Právě takovýto přístup lze však považovat za viníka zániku celých populací hmyzu. (Hejda a kol., 2017)

Pro ptáky jsou stromy velmi důležitým a vyhledávaným prostředím pro život. Ať už jako tzv. „mrtvé dřevo“, tedy strom, který spadl do vody a jehož úkrytu před predátory a nepříznivými vlivy prostředí najdou ochranu pro svá hnízdiště některé druhy vodního ptactva, tak jsou pro ptáky velmi potřebným prostředím dřeviny ve volné krajině i na území města a obcí. Postupem času lze v krajině pozorovat výrazný úbytek množství ptačích druhů. Tento pokles je zřejmě způsobem ve výrazné míře lidskou činností, především činností, která má za následek snižování množství rozptýlené zeleně. (Rajmonová, 2018) Postupný úbytek zeleně krajinně je způsobem především intenzifikací zemědělství ve kterém dochází k použití těžké mechanizace, využívání chemických látek pro hnojení a hubení plevelů, snahou o odvodnění pozemků pro lepší využití půdy pro pěstování rostlin a seskupováním pozemků do velkých půdních celků. (Stoate, 2001)

Potřebnými biotopy pro život ptactva jsou všechny formy zeleně. Ať už se jedná o liniové prvky, které jsou charakteristické protáhlým tvarem a dominancí jednoho rozměru – délce oproti šířce, mezi které lze zařadit větrolamy, meze, ale i břehové a doprovodné porosty vodních toků a komunikací, tedy i aleje, plošné prvky mezi které lze zařadit háje, remízy nebo solitérní dřeviny, ať už se jedná o osamělé jedince nebo skupiny stromů (Sklenička, 2003)

Rozptýlenou zelení, do které řadíme jak plošné porosty, tak solitérní dřeviny a keře, mohou být zbytky lesních porostů, které byly zachovány v zemědělsky využívané krajině z důvodu jejich zhoršeného či nemožného obdělávání nebo také záměrně vysazované prvky jako aleje, dřeviny, které byly vysázeny jako součást historických prvků. (Kolařík, 2003)

Druhy ptáků v zemědělské krajině využívají obdělávanou i neobdělávanou půdu pro získání potravy a pro hnízdění pak vyhledávají dřevinou vegetaci, keře a dřeviny, ve kterých si stavějí hnízda nebo doupné stromy. (Rajmonová, 2018)

Tak jako jsou pro některé druhy hmyzu pro přežití důležité staré stromy s trouchem a dutinami, jsou tyto dřeviny potřebné k poskytnutí životního prostoru i ptákům. Na vzniku doupných stromů se kromě působení abiotických činitelů podílejí i datlovití ptáci, např. žluny, strakapoud nebo datel. Doupné stromy jsou poté hojně využívané řadou dalších živočichů a jejich množství přispívá k biologické rozmanitosti území. Mezi vzácné druhy, které jsou přímo na dutiny vázané lze zařadit strakapouda prostředního (*Dendrocopos medius*). (Křivan a kol., 2014). Lze si položit otázku, zda výskyt ptactva má v souvislosti s krajinou nějaký význam jiný význam než ten, že krajinu lze hodnotit jako prostor pro zachování biodiverzity daného území. Bezpochyby určitě ano, a to především ve spojení s vnímáním a hodnocením krajiny každým jedincem, kdy hodnoty vnímané vizuálně mohou být ještě podpořeny sluchovými vjemy, například zpěvem ptactva.

Kromě výše uvedených významů plní aleje řadu dalších funkcí. Spolu s přírodními i antropickými prvky v území vytvářejí úzký polyfunkční celek. Funkčnost je závislá především na umístění liniového prvku v prostoru, druhové a věkové skladbě dřevin a výškové struktuře. Dle Kolaříka (2003) lze základní funkce rozdělit na funkci prioritní, kterou lze charakterizovat jako funkci jejíž potřeba vedla k výsadbě v konkrétní lokalitě. Funkci sekundární, tzv. funkci sekundárních požadavků, k nimž je přihlíženo při stanovení porostů. Terciální funkce je funkcí komplexu pozitivních účinků, kterými zezeň působí na okolí.

Přehlednější členění pak uvádí Hurych (2011), který funkce rozděluje na **mikroklimatickou**, kterou lze popsat jako funkci, kdy dřeviny přímo ovlivňují klimatické činitele a dochází k snižování negativních důsledků urbanizovaného prostředí. Dřeviny zvyšují vlhkost vzduchu, brání přehřátí okolní půdy, v letním horkém období je teplota v porostu nižší a v noční době naopak dřeviny zabraňují rychlému prochlazení půdy. Aleje vysazené formou větrolamů jsou schopny zmírnit či změnit směr větrů. Další funkce je nazvaná **zdravotně-hygienická** a má souvislost s jakostí vzduchu. Dřeviny uvolňují při fotosyntéze do ovzduší kyslík potřebný pro

dýchání lidí i zvířat, vzduch zbavují silné koncentrace škodlivých plynů i pachů. Převážně jehličnaté druhy dřevin vylučují do prostředí fytoncidy, estery, silice, pryskyřice a další druhy prospěšných látek regulující množství škodlivých mikroorganismů. Listnaté druhy dřevin jsou prospěšné protiprašnou funkcí, kdy jsou prachové částice zachytávány na listech a srážkami splavovány do okolního terénu. Funkci působící především na lidskou mysl, lze nazvat **psychickou a rekreační**. Působením zelené barvy, střídáním světla a stínu, proměnlivosti scenérie, zvuků šumícího listí a zpěvu ptáků, dle docílit zlepšení psychické pohody. Vhodně upravené plochy s doprovodem přívětivé zeleně poskytují prostor pro aktivní využití volného času. **Kulturní, estetická a reprezentativní funkce** má význam především v urbanizovaném prostředí. Správné rozmístění zeleně jako důležitého kompozičního prvku umí dát vyniknout důležitým prvkům nebo naopak skrýt prvky nevzhledné. Zatímco jmenované čtyři funkce jsou především charakteristické pro urbanizované prostředí, ve volné krajině se pak přidává ještě **funkce hospodářská**, spočívající ve významu poskytnutí produktů ke spotřebě (dřevo, ovoce), životního prostoru pro hmyz a ptáky nebo jako prvek protierozního charakteru zvyšující produkční schopnosti sousedních pozemků.

Kromě výše uvedených lze mezi funkce zařadit ještě funkci **sakrální a rituální**, kdy jsou dřeviny součástí sakrálních staveb a funkci **historickou** spojenou s výsadbou dřevin v souvislosti k významnými historickými událostmi (vznik republiky, konec války, připomínka obětí neštěstí). (Sklenička, 2003)

Dostatek zeleně má vliv i na ekonomický přínos při prodeji nemovitostí. Zeleň zvyšuje atraktivitu objektů a nemovitosti obklopené zelení jsou na trhu oceňovány hodnotou až o 10 % vyšší oproti jiným nemovitostem. (Menke, 2013)

1.3 Sortiment dřevin v alejích a druhy alejí

Výběr druhů dřevin používaných pro výsadbu alejí se v průběhu času měnil. V každém historickém období lze nalézt druhy oblíbené i zcela neoblíbené. Druhy byly vybírány z hlediska jejich pěstebních nároků, ale i z hlediska vhodnosti do kompozičních záměrů zahradních architektů a pěstitelů. V některých případech byl druh vybírán i jako prvek aktuální módy. Zda byl výběr vhodný a stromy prosperovaly, se vždy projevilo až postupem času. Jejich kvalita vždy byla limitována přírodními podmínkami na místě výsadeb. Typ půdy, geologické podloží, množství srážek, hladina podzemní vody, nadmořská výška i kvalita materiálů, v němž byly zasazeny, to vše se stalo limitujícími faktory pro růst. Za velmi důležité kritérium pro výběr druhu se také stala znalost vystihující charakteristické znaky a vlastnosti dřevin z hlediska jejich genetické výbavy. Každá dřevina je charakteristická jinou velikostí výšky, do které může vyrůst, má jinak pevné dřevo, jinou snášenlivost ohledně vlhka, zasolení a působení dalších abiotických faktorů, například mrazu a větru. Kombinaci veškerých faktorů musí být při výsadbě alejových stromů vždy velmi důkladně zvážena tak, aby výsadba vždy plnila svůj účel a zároveň neohrožovala okolí. Jako doprovod silničních komunikací není výrazně doporučováno použití dřevin s křehkým dřevem, neboť právě pád větví je pro provoz na komunikacích velmi rizikový. (Veličkovi, 2013) Při výběru je vždy důležité sledovat, zda je výsadba umístována na plochy víceméně přirozené, například volná krajina, lesní prostředí nebo zda se jedná o stanoviště pro dřeviny stresující, člověkem velmi ovlivněné a pozměněné, například urbanizované prostředí měst. Výběr sortimentu je důležité posoudit také z hlediska jeho funkčnosti, kdy je nutné posouzení výsadby z hlediska historické, estetické, architektonické funkce. V zastavěném území je nutné pečlivě zvážit i negativní účinky dřevin, například poškozování inženýrských sítí kořeny, zastiňování dopravních značek, domů, působení alergenů a podobně. (Kolařík, 2003)

Z historického pohledu byly pro výsadbu alejí nejdříve využívány dřeviny domácí. Komunikace byly doprovázeny alejemi lip, jasanů, javorů a jeřábů. Bylo dbáno, aby šlo o dřeviny stejnověké. Nejčastějším druhem bylo využití lípy srdčité (*Tilia cordata*) a méně lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*). (Větvička, 2012) Volbu lípy pro výsadbu lze přisuzovat jejímu uctívání a významu jako národního stromu,

za který byla vybrána především pro svou dlouhověkost a důstojnou konkurenceschopnost vůči germánskému dubu. (Veličkovi, 2013) Aleje vysázené z kombinací lípy srdčité (*Tilia cordata*), lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) a jejich kříženců (*Tilia europaea*) jsou v české krajině obvyklé. (Větvička, 2012) Dalším druhem často využívaným pro výsadbu byl jilm, který však z důvodu onemocnění grafiózou, postupně z krajiny vymizel. (Veličkovi, 2013) Tato infekce způsobená houbovou chorobou zapříčinila odumření části populace jilmů v celé Evropě. (Kolařík, 2005) Oblíbených druhem se stal topol vlašský (*Populus nigra* „*Italica*“), který byl však postupně nahrazován dřevinami, které dobře snášely řez, například jilmy, habry a lípami. Pyramidální topoly, také zvané jako stromy francouzské revoluce, našly oblíbenost z důvodu jejich velmi rychlého růstu a využití jako strategického prostředku navigace. Období romantismu bylo časem barevně odlišených a vícepruhových alejí. Časté se staly výsadby javoru jasanolistého (*Acer negundo*) a jilmů plavých (*Ulmus rubra*) nebo červenolistých druhů buků. Velmi oblíbená byla také výsadba trnovníku akátu (*Robinia pseudoacacia*), dnes využívána především v městském prostředí. (Veličkovi, 2013) V období baroka došlo na našem území k výsadbě alejí z introdukovaných dřevin. Šlo o záležitost módy a panstvo se předhánělo, kdo bude mít na svém panství nejzajímavější sbírku cizokrajných dřevin. Za příklad lze považovat alej Lichtensteinů na Lednicku vysázenou z ořešáků černých (*Juglans nigra*). Dalším zajímavostí byly aleje vysázené z japonských třešní (*Prunus serrulata*) a lísek tureckých (*Corylus colurna*) a jírovců maďalů (*Aesculus hippocastanum*). (Větvička, 2012)

Výsadby alejí z ovocných druhů dřevin se objevovaly především na venkově u polních cest a úvozů, šlo o tzv. aleje selské a byly vysazovány pro jejich užitek a menší zastínění. (Henrych, 2008) Nejvíce ovocných alejí začalo být vysazováno na přelomu 19. a 20. století a byly tvořeny monokulturami jabloní, hrušní a třešní. Mezi ovocné dřeviny lze zařadit i sladkoplodé jedlé jeřáby (*Sorbus aucuparia* var. *dulcis forma moravia*). Uvádí se, že jde o druh zmutovaného jeřábu objeveného jesenickými salašníky u obce Ostružná na Šumperku v populaci obyčejných jeřábů ptačích. (Větvička, 2012) Od 20. století, kdy byly aleje udržovány státními organizacemi, došlo k zachování ovocných alejí na celém území. Mnohým regionům vtiskly typický ráz převažujícího druhu. Typické pro oblast severní části České republiky a Hané jsou aleje hrušňové, jabloňové aleje jsou časté ve východní části,

slivoně na území Českomoravské vrchoviny a ořešáky na jižní Moravě. (Boček, 2016)

V současné době je výběr sortimentu pro výsadbu alejí velmi rozmanitý a je vždy nutné přihlédnout k místu a podmínkám výsadby. Nejvíce řešena je výsadba alejí jako prvku doprovázející silniční komunikace v extravilánech obcí, kde je zohledňováno začlenění aleje do krajiny. Za vhodné druhy dřevin jsou vybírány druhy vynikající odolností proti zasolení, dlouhověké, pomalu rostoucí, s pevným dřevem a vhodným tvarem koruny (Esterka, 2010) Doporučenými druhy jsou jilm habrolistý (*Ulmus minor*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), lípa obecná (*Tilia vulgaris*), dub letní (*Quercus robur*), javor mlč (*Acer platanoides*) nebo trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*). (Větvička, 2001) Trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) je zajímavou, avšak velmi diskutovanou dřevinou. Ve volné krajině je k výsadbě přistupováno velmi opatrně především z pohledu zařazení této dřeviny mezi invazivní druhy. V městském prostředí je považován za dřevinu vhodnou, velmi tolerantní, odolnou vůči působení celé řadě stresových faktorů. Při výzkumných studiích zkoumající odolnost určitých dřevin vůči stresovým faktorů v městském prostředí, byl akát v porovnání s lípou vyhodnocen jako dřevina s výrazně vyšší adaptabilitou na stres, který je dřevinám způsobován suchem. (Moser, 2016).

U ovocných dřevin je doporučováno využívat záchranných sortimentů dřevin jabloní, hrušní, třešní, višňů, slivoní a meruněk, z důvodu zachování starých původních odrůd. Pro přehled a určení významnosti došlo k rozdělení sortimentu do pěti skupin, na sortimenty prioritní, specializované, přijatelné, místní a průzkumné. Za prioritní sortiment jsou určeny druhy ovocných odrůd vzniklých na území České republiky do roku 1950 nebo jsou na území České republiky pěstovány déle než 200 let. Specializovaný sortiment je prověřen dobou pěstování alespoň 100 let. Přijatelný sortiment zahrnuje odrůdy pěstované od 19. století. Místním sortimentem se vyznačuje striktním spojením s regionem a průzkumný sortiment zahrnuje odrůdy ještě neprozkoumané. (Lípa, 2015)

Aleje lze rozdělit podle několika kritérií. Jedním z nich je rozdělení dle původního místa vzniku a lze je takto rozdělit do dvou kategorií. Na aleje francouzské a anglické. Počátek výsadby alejí lze zařadit do druhé poloviny 17. století a poté do celého období století osmnáctého. Již v době renesance se stromům začínalo dostávat nové pozornosti. Docházelo k postupné přestavbě panských sídel, hrady s těžkopádným opevněním byly přebudovány na vlídnější zámky obklopené parky a zahradami. (Hrušková, 2012) Nad výtvarnou fantazií začala převládat slohová ukázněnost. (Hurych, 2011) Zahrady i aleje této doby jsou pojmenovány **francouzské**. V oblasti zahradní architektury se aleje staly nezbytným prvkem okázalých zahrad charakteristických symetrickou úpravou geometricky členěných záhonů. Aleje byly vysazovány v hlavní ose parku a udávaly směr například k zámečku, který byl již za hranicemi parku. Veškerá výsadba podléhala přesným plánům a výpočtům zahradního architekta. (Hrušková a kol., 2012) Velkolepým architektonickým dílem zahradního umění vytvořeným v době Ludvíka XIV. je zahrada u královského sídla ve Versailles u Paříže navržená zahradním architektem André Le Notre (1613-1670), který byl po úspěších se založením zahrady u zámku Vaux Le Vicomte, povolán do královských služeb. Typickým znakem díla zmíněného zahradního architekta byly právě několikakilometrové aleje, které se paprskovitě rozbíhaly a končily výhledem do krajiny. Zahrady a parky tvořené dle francouzského slohu dosáhly oblíbenosti na území Evropy i mimo starý kontinent a služeb architekta Le Notre i jeho následovníků pak bylo využito mnoha šlechtickými rody i církví. Mezi významná díla této doby lze zařadit vídeňský Schönbrunn nebo zámeckou zahradu v Dobříši nebo Praze – Tróji. (Hurych, 2011)

Tak jako se postupem času mění všechny styly umění, byl i styl francouzský, charakteristický přísnými geometrickými formami postupně nahrazen stylem přírodně krajinářským. (Hurych, 2011) Podle místa vzniku, tedy Anglie, odkud byl styl v druhé polovině 18. století do Evropy rozšířen, jsou parky, zahrady, aleje nazývány jako **anglické**. (Hrušková a kol., 2012). Zahrada anglického typu již není charakteristická přísnými geometrickými formami a uzavřeností k okolí. Na vzniku krajinářského slohu v Anglii měly zásadní vliv klimatické podmínky s častými mlhami, které nedávaly možnost plnohodnotného využití perspektivy. Ostré, formální a toporné linie nekorespondovaly s anglickou krajinou. (Hurych, 2011). Dalším důvodem byla potřeba rozdělení rozsáhlých pastvin pro chov ovcí,

který byl pro nejméně zalesněnou evropskou zemi typický. Tyto pastviny byly rozděleny a zpřehledněny pomocí výsadby lineárních prvků zeleně. (Rackham, 1976).

Aleje je možné dále rozdělit dle vzájemného dotyku korun. Pokud se koruny protějšších stromů vzájemně nedotýkají lze hovořit o aleji **otevřené**. Může jít i o stromy s rozsáhlou korunou lemující širokou cestu nebo naopak pyramidální duby s úzkou korunou. Naopak ničím nerušený pohled k reprezentativní budově může být umožněn pohledem klenbou vzájemně se prolínajících se korun vysazených dřevin aleje **uzavřené**. Vhodným druhem dřevin jsou duby a lípy s široce rozloženými korunami. Kombinací uzavřených a otevřených alejí pak může vzniknout „allée double“ skládající se ze čtyř řad, kdy je klenba vytvořena postranními alejemi a otevřená alej je uvnitř. (Gaida, 2000)

1.4 Aleje z pohledu právních předpisů a norem

V současné době je právní úprava na úseku dřevin a tak i alejí rychle se měnícím prvkem právního systému. V populaci převládají názory, že v dřívější době se předpisy téměř neměnily a jedno nařízení platilo dlouhá léta a nebylo do něj nijak zasahováno. Tento názor by se však dal nazvat mylným. I v historické tvorbě předpisů docházelo k častým změnám. Ve většině případů šlo o celkem vhodně propracovaná nařízení vždy reagující na změny, možnosti a vyhodnocení předpisů předešlých.

Právním předpisem považovaným za předchůdce nařízení o výsadbě alejí lze stanovit předpis z roku 1780 (*Allerhöchste Erschloessung*), kterým ještě nedošlo k přímému nařízení výsadby alejí, ale již došlo k poznámce o pilném doporučení vrchnosti, aby dbala na výsadbu alejí kolem cest, a to tak, aby bylo dbáno na bezpečnou vzdálenost dřevin od silnic, z důvodu možného poškozování silnic kořenovým systémem dřevin. Povrch silnic byl v té době tvořen pouze uježděnou zemí a šterkem, a tak poškození způsobené kořenovým systémem bylo nejčastější příčinou poškození funkčnosti komunikací. Předpis by mohl být posuzován jako jakýsi předchůdce technických norem, kde však místo pevně vymezené délkové míry

byla vhodná vzdálenost pro výsadbu uvedena horní vnější strana škarpy. Tato vzdálenost byla určena především z důvodu čerpání vláhy zasazenými dřevinami. V předpisu byla už zmíněna i estetická stránka alejí, kdy za správnou výsadbu byly považovány souměrné rozestupy i vhodná velikost dřevin, které měly být následně vhodně ošetřovány oklestěním pro zachování co největšího prostoru koruny. Výsadba křovin a trní byla tímto předpisem zapovězena. Obsahem nařízení byly již také stanoveny sankce, kdy viník, pokud pokutu nezaplátil, mohl být za poškození dřevin uvězněn. Dle tohoto dekretu však nedošlo k tak masivní výsadbě, neboť povinní k výsadbě a péči o dřeviny byli vlastníci pozemků u silnic, kteří většinou neměli o financování výsadeb za vlastní prostředky zájem. Zřejmě z důvodu, aby motivace vlastníků k výsadbě byla zvýšena, došlo v roce 1828 k vydání dalšího předpisu, Guberniálního nařízení č. 17167 (*Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Böhmen*), kdy výhodou pro vlastníky měl být výtěžek z dřevin, a protože dřevo jako takové přicházelo k využití jen z padlého nebo uschlého stromu, byla doporučena výsadba ovocných druhů poskytujících výtěžek ve formě ovoce. Pokud vlastník neměl dostatek finančních prostředků, došlo k rozdělení nákladů mezi obec a vrchnost. Vzhledem k tomu, že ani tímto předpisem nebyla vyvolána taková spokojenost s výsadbou, jak bylo při jeho vydání zamýšleno, byl v roce 1831 pod č. 2097 schválen a vydán předpis další, kterým byla výslovně stanovena povinnost řádné výsadby na všech parcelách a druhy a množství musely být vybírány ve spolupráci s tehdejšímu příslušnými silničními úřady. Příslušným úřadům pak musel být oznamován podrobný plán výsadby, který obsahoval popis míst, druhů, kvality dřevin i obsah následné péče. Zajímavým předpisem doby 19. století, který byl vydán v r. 1830 jako guberniální nařízení č. 6653, kterým byla představitelům kraje dána povinnost výsadby rychlerostoucích dřevin (například topolů) jako ukazatelů směru, předchůdce dnešního dopravního značení. Po vzniku samospráv došlo od 2. poloviny 19. století ke snaze sjednocení roztržitosti právních předpisů na úseku ochrany a správy alejí ke snaze jejich sjednocení speciálními zákony, ale zatímco na území Čech a Slezska ke sjednocení došlo, na území Moravy právní úprava větších změn nenabyla. I přesto však různé předpisy na různých územích dávaly kvalitní základ ochraně alejí. I po vzniku samostatného Československa v r. 1918 k výrazné změně předpisů jejich sjednocením nedošlo a na území nového státu platilo několik předpisů. Ke sjednocení právní úpravy na celém území došlo až po r. 1948, kdy po nástupu komunistické moci byla změněna většina norem a předpisů.

V zákoně č. 147/1949 Sb., jímž se vydávají některé předpisy o veřejných silnicích, byly aleje zařazeny jako součást komunikace, následujícími předpisy pak byla péče o aleje u silnic svěřena do péče okresním národním výborům a další právní normou, zákonem č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích, byla kromě povinnosti péče o aleje jako takové, stanovena povinnost důslednosti ošetřování alejí tak, aby neohrožovaly silniční provoz a byla zachována jeho plynulost. Estetičnost výsadeb alejí a krajinný ráz mírně ustoupily do pozadí. Ve výsadbách byly předpisy preferovány ovocné druhy, pro svou ekonomickou lákavost pro národní hospodářství. (Veličkovi, 2013)

V současné době je téma ochrany dřevin právními předpisy velmi obsáhlé a může být posuzováno jak z pohledu práva soukromého, tak z pohledu práva veřejného. (Kášová, 2009)

Jedním ze základních zákonů, které se vztahují k ochraně dřevin, a tak i k ochraně dřevin rostoucích mimo les je zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění, v jehož ustanoveních je obecně pojednáváno o základních pojmech a základních zásadách ochrany životního prostředí a povinnostech právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí a při využívání přírodních zdrojů.

Detailněji už jsou dřeviny zmiňovány v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, kde však nejsou řešeny z pohledu ochrany životního prostředí, ale z hlediska vztahů občanskoprávních. Co je strom zde není přímo definováno a vychází se tak z obecného chápání, že stromem je dřevina s typicky zdřevnatělým kmenem vytvářející korunu. Z hlediska občanskoprávních vztahů je řešena výsadba stromů u společných hranic a případné právo souseda požadovat odstranění již zasazených stromů. Za nejčastější imise, jejichž zdrojem jsou stromy a mohou se tak stát důvodem sousedských sporů pak lze v největší míře zařadit problematiku stínění, spad listí a jehličí. (Eliáš, 2015) Sousedské spory týkající se obtěžování sousedních nemovitostí především přesahem větví nejsou jen otázkou novověku. Mnoho záznamů lze dohledat v právních nálezech městských středověkých knih, ve kterých došlo k zaznamenání několika sousedských sporů ohledně přerůstání větví ovocných stromů. (Novotná, 2010)

Za hlavní zákon na úseku ochrany dřevin rostoucích mimo les je považován zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a jeho související právní předpisy. V tomto předpisu je upravena obecná ochrana dřevin rostoucích mimo les, kdy se jedná o stromy a keře, které rostou jako solitéry nebo i ve skupinách mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa. Ochrana dřevin je zde založena na šesti základních principech, kterými jsou princip ochrany, péče, povolovací, oznamovací, reparační a princip náhradní výsadby. (Kášová, 2009)

Poškození a ničení dřevin je předpisem přímo zakázáno a za poškozující zásah na dřevině je považován takový, kdy dojde k takovému způsobu poškození, který trvalé a podstatně ovlivní funkci dřevin. (Jelínková, 2015)

Význam slov stromořadí a alej v zákoně o ochraně přírody a krajiny podrobněji upraveny nejsou. Stromořadí je zmíněno jen u možnosti vyhlášení významných dřevin za stromy památné. Podrobně je stromořadí popsáno ve vyhlášce 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, v platném znění, kdy se jedná o souvislou řadu o počtu nejméně deseti stromů s pravidelnými rozestupy. Pokud se v souvislé řadě vyskytne mezera, kde strom chybí, ale počet dalších stromů řady je nejméně deset, úsek se považuje za součást stromořadí. Ustanovení této vyhlášky se pak nevztahují na stromy v ovocných sadech, školkách a porostech energetických dřevin a vánočních stromků. Stromy ve stromořadích požívají i větší ochrany, která se liší v nutnosti vydání povolení ke kácení rozhodnutím ve správním řízení příslušným orgánem ochrany přírody a krajiny i pro dřeviny, které jinak svou charakteristikou a velikostí, tomuto procesu nepodléhají. Kromě vydání rozhodnutí je další formou souhlasu s provedením kácením vydání závazného stanoviska, které je řeší povolení kácení z důvodu stavby a je podkladem pro rozhodnutí správních orgánů příslušných k vydání rozhodnutí v územních a stavebních řízeních. Stanovisko je pro tato řízení podkladem a samotné kácení je povoleno až vydáním v rozhodnutí v územních a stavebních řízeních, kde je zahrnováno do podmínek povolení.

Zvláštní ochranu kromě vyhlášení za stromy památné, lze zajistit i institutem významného krajinného prvku, pak podléhá přísnějšímu režimu z hlediska zásahu v území. Aleje tak mohou být i součástí významným krajinných prvků přímo ze zákona např. jako součást břehového porostu vodního toku, hráze rybníka, břehu

jezera nebo údolní nivy vodního toku nebo lze zvýšit jejich ochranu registrací stromořadí jako významného krajinného prvku jako esteticky hodnotnou část krajiny, která utváří typický vzhled krajiny.

Problémem se však na tomto úseku jeví vnímání provádění registrací jako okrajového prvku. Pověřené úřady nemají mnohdy k řešení problematiky této oblasti dostatečnou kapacitu, jak personální tak odbornou. Je otázkou zda by institut registrací významných krajinných prvků nebylo lepší kompetenčně přesunout například na obce s rozšířenou působností. (Štěfanová, 2015)

Oproti právnímu předpisu na úseku ochrany přírody, který řeší zeleň rostoucí mimo les na celém území se na úseky a stavby související se silničním provozem vztahuje zákon č. 13/1997 Sb., o pozemcích komunikacích, v platném znění, který řeší silniční vegetaci, tedy i dřeviny, které jsou součástí alejí a zároveň jsou příslušenstvím komunikací. Pozemní komunikace jsou tímto právním předpisem rozděleny do několika tříd a vlastníkům a správcům těchto komunikací náleží i povinnost péče. Silniční vegetaci tvoří jen dřeviny, které se nachází přímo na vlastním tělese komunikace, kterým se rozumí vozovka, krajnice, příkopy či svahy kolem nich. Naopak pruh za příkopem či svahem již do vlastnictví správce komunikace ve všech případech nenáleží. Zákon s jeho prováděcími předpisy pak stanoví i obnovu silniční vegetace, která je právně součástí komunikací. Na úseku silničního hospodářství pak lze nalézt několik technických norem, které se obsahem úpravy, obnovy a péče o aleje dotýkají. Detailněji jsou těmito normami řešeny např. nepřipustné výsadby kultivarů s průměrem kmene rizikového pro bezpečnost dopravy nebo nepřipustné vysazování stromořadí na tělesech novostaveb dálnic, silnic I. třídy a u všech existujících silnic v úrovni terénu. Mnohé normy v dnešní době neodpovídají současných požadavkům na zachování alejí. (Esterka, 2010)

Na úseku památkové péče je platným právním předpisem zákon č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči, v platném znění. Ochrana dle tohoto zákona podléhají aleje, které jsou součástí nemovité kulturní památky, památkové zóny a památkové rezervace nebo byly zařazeny na seznam památek světového kulturního dědictví UNESCO nebo se nacházejí v jejich ochranných pásmech. Veškerá výsadba, úprava i kácení podléhají posouzení orgánu státní památkové péče, který k uvedeným záměrům vydává závazná stanoviska nebo rozhodnutí, ve kterých může stanovit

podmínky a postupy k uvedeným záměrům. Forma správního aktu vydání stanoviska k zásahu do dřevin v památkově chráněných územích dána dalším povolováním záměru na úseku stavebního řádu. Zásahy do dřevin, které jsou v těchto lokalitách podmíněny povolením jak na úseku ochrany přírody, tak na úseku památkové péče vyžadují povolení od obou těchto institucí. V některých případech dojde z hlediska obou chráněných zájmů k souladu. Pokud nikoliv není například orgán ochrany přírody povinný vydat povolení ke kácení, i když s tím orgán ochrany památkového zájmu souhlasí. (Jelínková, 2015)

1.5 Problematika z hlediska památkové péče a silničního provozu

Problematika památkové péče a odvětví silničního provozu jsou nejčastějšími okruhy spojené s ochranou alejí. Památková péče je s alejemi nejčasněji skloňována z hlediska ochrany alejí jako prvků kulturního dědictví a zachování přírodních a historických hodnot území. Aleje v souvislosti s provozem na pozemních komunikacích jsou spojovány v souvislosti s kácením alejí z důvodu zajištění bezpečnosti silničního provozu. Žádosti o kácení dřevin, které jsou součástí alejí, tvoří téměř sto procentní podíl ze všech žádostí podaných na správní úřady příslušné k povolení kácení.

Památková péče je nejčastěji spojována s ochranou kulturního a historického dědictví v zastavěném území měst. Z krajinářsko - historické definice dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, však vyplývá, že na aleje lze pohlížet jako na kulturní památky, které jsou „významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí od nejstarších dob do současnosti“, tedy na celém území kulturní krajiny. Aleje však, dle dalších ustanovení citovaného zákona, mohou památkové ochrany požívat pouze ve vyhlášených územích dle památkového zákona. Ochrana alejí z hlediska památkové péče i ochrany přírody je výrazně posílena v plošně chráněných územích, které jsou charakteristické přírodní, kulturně – historickou nebo kombinovanou hodnotou. Problém propojení památkové péče a

ochrany přírody je spojován s oddělením rezortů památkové péče a ochrany přírody od roku 1990. Do plošně chráněných území z hlediska ochrany přírody lze zahrnout několik kategorií chráněných území velkoplošného i maloplošného charakteru, avšak ochrana památkové péče je spojena pouze s možností vyhlášení památkové rezervace jako jediného plošného památkově chráněného území. Pokud mají být z památkového hlediska chráněny aleje, musí být vyhlášeny jako kulturní památky, například poutní aleje tvořící doprovod sakrální stavby. Častěji se jedná o aleje, které jsou součástí památkově chráněných objektů, například zámků a přilehlých parků. (Kuča, 2016) Aleje by z hlediska historického přístupu měly být chráněny i bez konkrétního vyhlášení, neboť jsou obrazem toho, jaký přístup měli ke krajině naši předci, jak důmyslně ji dokázali prakticky využívat a zvelebovat. Tak jako jsou lidmi vnímány prvky historie v podobě sakrálních či historických staveb, měla by být samozřejmostí i ochrana historických alejí, které lze označit jako dar předaný předky jejich potomkům. (Klemensová, 2015)

Problematika alejí jako doprovodného prvku silniční komunikace je řešena zřejmě od samotného vzniku silnic. Ve 14. století byly aleje z důvodu bezpečnosti u silnic odstraňovány, v dalších obdobích byla jejich výsadba doporučována nebo dokonce nařizována.

Liniové prvky výsadeb doprovázející komunikace tvoří v naší krajině neodmyslitelnou složku. Často jsou utvářejícím prvkem hodnocení krajiny a jejího rázu, z pohledu biodiverzity jsou prostředím pro zachování a život živočišných druhů. Z pohledu ochrany komunikací i sousedních pozemků mohou sloužit jako větrolam snižující negativní působení větru, stíněním mohou přispět k bezpečnosti provozu. K problémům z hlediska bezpečnosti provozu začalo docházet postupně s přibývajícím intenzifikací provozu. Původně docházelo k výsadbě alejí u komunikací s malým provozem, které, z důvodu narůstající automobilové dopravy, byly měněny na frekventované komunikace. Stavů dřevin nepřispěla ani minimální údržba ze strany správců komunikací. (Kolařík, 2011)

S rozvojem dopravní infrastruktury v posledních třiceti letech docházelo z důvodu bezpečnosti provozu k masivnímu kácení u komunikací všech tříd. U silnic prvních a druhých tříd nebyly dřeviny v alejích ničím nahrazovány.

Rizikovitost dřevin byla zvyšována zanedbanou nebo neodbornou péčí. (Esterka, 2010)

Podpora obnovy a zachování alejí se v posledních dvaceti letech stala tématem mnoha sporů a mediálních kauz. Veřejnost je v přístupu k silniční vegetaci rozdělena na dvě skupiny. První skupina se přiklání k vykácení alejí, které jsou hodnoceny jako prvek mající nepříznivý vliv na množství a dopad dopravních nehod. Cílem druhé skupiny je zachování a obnova alejí v co největším rozsahu a na alej je pohlíženo především jako na prvek území plnící v krajině nepostradatelné funkce (Arnika, 2020). Ochrana přírody je touto skupinou většinou nadřazována nad význam komunikace.

Jiný pohled na vztah komunikace – stromořadí, je pohled z hlediska nadřazenosti silnice. Silnice je v tomto vztahu prvkem hlavním, aleje byly vysazeny jako její doprovod a z hlediska historie nebyla komunikace nikdy podřízena potřebám stromů. I u významných historických alejí je vždy nutno přihlídnout k umístění aleje a technickým parametrům komunikací a nenadřazovat ochranu přírody bezpečnosti silničního provozu. (Švédová, 2016)

Problematika řešící vliv alejí na dopravní nehodovitost není charakteristická jen pro území České republiky. Na celém území Evropy je toto téma součástí výzkumných studií a obsahem doporučení a norem pro výsadbu alejí, tak, aby by při dopravních nehodách bylo sníženo nebezpečí nárazu vozidla do stromů. Například v Německu je za optimální vzdálenost mezi stromy v alejích v zastavěných územích doporučena vzdálenost 8 až 12 metrů, v nezastavěném území pak vzdálenost až 20 metrů. (Vollpracht a kol., 2000)

2. Metodika

Pro zpracování literární rešerše bylo nezbytné prostudování značného množství dostupné odborné literatury vztahující se k hlavnímu tématu bakalářské práce. Vzhledem k tomu, že se zadané téma posuzování alejí netýká jen úzce vymezeného úseku posuzování dřevin, například jen z pohledu dendrologického nebo historického, bylo snahou autorky o vyhledání a zpracování takového druhu literatury, jejímž obsahem je pojednání o předmětu bakalářské práce napříč spektrem všech oborů. Všechny části literární rešerše se autorka snažila zpracovat přibližně v rozsahu podobné důležitosti. Část pojednávající o historickém vývoji výsadby alejí je autorkou zpracována tak, aby bylo o předmětu bakalářské práce pojednáno napříč všemi obdobími a historickými slohy a bylo pojednáno o konkrétních důvodech, době a významu. Část týkající se významu, funkcí a druhů alejí se autorka snažila zpracovat v rozsahu zahrnujícím, co nejvíce dostupných informací. Nutné bylo prostudování literatury týkající se nejen samotných dřevin, ale i jejich důležitosti a významu v krajině i v urbanizovaném prostředí s provázaností na historii. V této části bylo nebytné dohledání a prostudování literatury pojednávající o krajině jako takové, o vnímání krajiny, jejím působení a zdůraznění významu výsadby alejí mimo urbanizované prostředí. Na stejnou úroveň pak autorka zařadila část týkající se urbanizovaného prostředí. Informace o alejích jako součásti urbanizovaného prostředí se autorka snažila dohledat literaturu pojednávající jak o historii, tak z oblasti územního plánování a územního rozvoje dostupných především online na webových stránkách institucí zajišťující zpracování zásad územního rozvoje, územních plánů a územních studií. Pro část týkající se právních předpisů a norem bylo využito literatury pojednávající o historickém vývoji a zároveň i současně platných právních předpisů dostupných autorce při její pracovní činnosti. V další části rešerše pak byly použity dostupné publikace a metodiky, jak v tištěné, tak elektronické verzi.

Pro praktickou část bakalářské práce autorka využila všech dostupných materiálů i vlastních vědomostí a zkušeností, které jsou jí známy z pracovního prostředí jako členovi skupin zpracovávající dokumenty strategického plánování

sledovaného území, tak jako pracovníkovi, jehož náplní práce je ochrana přírody a krajiny. Informace byly autorkou čerpány z literatury související se zkoumaným územím, z materiálů poskytnutých Městským muzeem Blatná, z dostupných materiálů týkajících se územního plánování a rozvoje, jak samotného města, tak celé oblasti, z atlasů, mapových podkladů a fotografických záznamů. Pro charakteristiku chráněných objektů přírodního charakteru byl autorkou využit Ústřední seznam ochrany přírody.

Nejdůležitější částí praktické části bakalářské práce byl vlastní terénní výzkum. Vzhledem k tomu, že sledované území není příliš rozsáhlé a autorce je terén velmi dobře znám, nebylo nutné dohledání alejí prostřednictvím například mapových aplikací, brožur o městě nebo turistických průvodců.

Autorkou bylo terénním průzkumem posuzováno jedenáct dvouřadých alejí. Jejich počet je konečný. Ve sledované oblasti byl autorkou zjištěn výskyt liniových prvků zeleně ve větším množství, avšak ve většině případů se jednalo o jednostranná stromořadí, která nejsou předmětem této práce. Jako výsledek terénního výzkumu byl vypracován katalog obsahující popis jednotlivých alejí a přehledná tabulka vyhodnocení všech alejí. V katalogových listech autorka uvádí slovní hodnocení stavu a návrh údržby, kdy byl stav aleje vyhodnocen na místě dle znalostí autorky. V další části katalogového listu poté autorka hodnotí historický význam, urbanistický význam v zastavěném území a krajinářský význam mimo zastavěné území obce. V popisu vyhodnocení významu se autorka, i přes omezené znalosti v oblasti urbanismu, architektury a krajinářství, snažila o co nejpřesnější popis. Při tvorbě evidenčních listů i celkovém vyhodnocení se autorka inspirovala metodikou Klemensová a Dušek, 2015.

Kód aleje – pořadové číslo je určeno dle abecedního řazení aleje.

Název – název aleje je v intravilánu obce určen dle názvu ulice, kde se přímo vyskytuje (Fügenerova, Werichova-Šilhova) nebo dle objektu ve kterém se nachází (Husovy sady, Zámecká). V extravilánu je název určen dle města nebo osady u které se alej nachází (Blatenka, Čekanická, Hněvkovská, Jindřichovická) nebo dle místního názvu komunikačního spojení s ostatními obcemi (Plzeňská, Vrbenská), v jednom případě bylo užito názvu ve spojení s názvem rybníka, jehož hráze je součástí (Podskalská).

Obec – název obce, na jejímž území se prvek nachází.

Katastrální území – katastrální území, ve kterém se prvek nachází, zjištěné z údajů dálkového přístupu do Katastru nemovitostí a porovnání ortofotomapy tamtéž (www.cuzk.cz).

Poloha vůči extravilánu a intravilánu – určeno dle pohledu na využití krajiny, kdy lze odlišit dva specifické druhy území: intravilán, který je vyznačen jako souvislé zastavěné území obce a extravilán, který je vyznačen jako území mimo současně zastavěné území obce. Hranice byla určena dle map z dálkového přístupu do Katastru nemovitostí a porovnáním ortofotomapy tamtéž (www.cuzk.cz).

Délka aleje – vodorovná délka aleje v metrech určená dle aplikace měření v dálkovém přístupu do Katastru nemovitostí a porovnání ortofotomapy tamtéž (www.cuzk.cz).

Věk – odhad věku aleje dle průměru kmenů (Kolařík, 2005) a u alejí v intravilánu dle dostupné historické fotodokumentace. Zjišťování věku dřevin pomocí invazivních dendrologickým metod například vrutem je pro zjištění věku v této práci neúčelné a z hlediska možného porušení stavu dřevin nevhodné.

Počet stromů pravá řada - počet stromů na pravé straně při pohledu od centra města Blatná (při výjezdu z města). Určen dle zjištění počtu na místě.

Počet stromů levá řada - počet stromů na levé straně při pohledu od centra města Blatná (při výjezdu z města). Určen dle zjištění počtu na místě.

Průměrná výška – průměrná výška dřevin v metrech změřená výškoměrem Forestry Pro, Nikon.

Rozestup – průměrná hodnota vzdálenosti mezi stromy měřena lesnickým pásem Oregon.

Průměrný obvod – obvod kmene dřevin měřený ve výčetní výšce 130 cm na zemi.

Skupina dřevin – určení skupiny dle druhového složení aleje, v tabulce uváděné slovně, stanovené do kategorií:

- ovocné dřeviny
- listnaté okrasné – listnaté kromě ovocných
- kombinované – listnaté okrasné s ovocnými
- jehličnaté
- smíšené – listnaté s jehličnatými

Převládající dřevina – dominantní druh dřeviny v českém i latinském jazyce. Za dominantní je považován druh zastoupen více jak 70 % z celkového počtu.

Další dřeviny – další dřeviny kromě dominantního druhu uvedené v českém i latinském jazyce.

Stupeň ochrany – textově uvedené zkratka druhu ochrany

- VKP- významný krajinný prvek (určený ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění)
- MPZ – městská památková zóna (určeno v územním plánu města a zakresu městské památkové zóny (dostupné na www.mesto-blatna.cz)
- KP – kulturní památka. Zda je prvek kulturní památkou nebo její součástí lze zjistit z údajů dálkového přístupu do Katastru nemovitostí v části ochrana nemovitosti (dostupné na www.cuzk.cz)
- MCHÚ – maloplošné chráněné území. Zda je prvek součástí maloplošného chráněného území lze zjistit z dálkového přístupu do Katastru nemovitostí (dostupné z www.cuzk.cz) a z Ústředního seznamu ochrany přírody (dostupné z www.nature.cz).

Doprovázený objekt – uvedení znaku doprovázené objektu. V případě silnic je uvedeno číslo třídy silnice. V případě ostatním (parková pěšina) uvedena velká písmena. V případě tříd ochrany byla autorce poskytnuta slovní informace silničního správního úřadu, Městského úřadu Blatná, odboru dopravy.

- I. – komunikace I. třídy
- II. – komunikace II. třídy
- III. – komunikace III. třídy
- PP – parková pěšina

Typ aleje – rozlišení alejí do dvou kategorií, v popisu uvedena slovně

- zaklenutá – tvar aleje, kdy dochází ke spojení korun a vytvoření tzv. „zeleného tunelu“
- otevřená – alej charakteristická zachováním volného prostoru mezi řadami, koruny stromů se nedotýkají

Úplnost – uvedení kódu, zda se jedná o alej úplnou nebo alej, kde stromy v některé části chybí.

- 1 – alej úplná
- 0 – alej neúplná

Zdravotní stav – odhad zdravotního stavu celé aleje v terénu. Vzhledem k tomu, že je pro detailní vyhodnocení zdravotního stavu dřevin nutná vysoká odborná specializace ke zjištění výskytu vad, znaků napadení dřevin houbovými chorobami a podobně, je stanovena stupnice kategorie 1 – 5 určující obecné zhodnocení zdravotního stavu vizuálním posouzením. V tabulce vyhodnocení je stav uveden číslem kategorie.

- 1- výborný stav, v aleji se nachází zdravé stromy bez viditelného poškození (prosychání, odlupování kůry, zlomy v korunách)
- 2- dobrý – výskyt viditelného drobného poškození dřevin (prosychází, drobné zlomy větví)
- 3- zhoršený – na dřevinách jsou viditelná zřetelná poškození
- 4- špatný – viditelné poškození se vyskytuje u více než 50 % dřevin

5- katastrofální – viditelné poškození se vyskytuje téměř u 100 % dřevin

Rok mapování – rok mapování, ve kterém byla alej hodnocena

Fotodokumentace – fotodokumentace alejí uvedená velkými písmeny. Ortofotomapa dohledaná na www.cuzk.cz, fotodokumentace letního období, zimního období a poškození byla vytvořena autorkou práce, v některých případech byla použita fotodokumentace z www.google.com/maps, znázornění aleje III. vojenského mapování (dostupné z www.oldmaps.cz), historická dokumentace byla poskytnuta Městským muzeem Blatná.

A – ortofotomapa (měřítko zvoleno tak, aby byla alej viditelná, 1:2500, 1:5000, 1:10000)

B – fotodokumentace letní období

C- fotodokumentace zimní období

D- alej znázorněna v mapě III. vojenského mapování (www.oldmaps.cz)

E- dohledaná historická fotodokumentace

F- ostatní (poškození, zajímavost)

V závěru byl autorkou vyhodnocen současný stav alejí na území města Blatná, jejich význam, problémy a možnosti jejich řešení a možnosti přiblížení důležitosti alejí široké veřejnosti.

3. Praktická část

3.1 Charakteristika řešeného území

3.1.1 Vymezení a charakteristika řešeného území

Území obce Blatná o celkové rozloze 43,6 km² se nachází v kraji Jihočeském, severovýchodní části okresu Strakonice a zahrnuje 8 katastrálních území (Blatná, Blatenka, Čekanice, Milčice u Čekanic, Jindřichovice u Blatenky, Drahenický Málkov, Skaličany a Hněvkov u Mačkova). Celkovým počtem obyvatel 5 893 (k 1. 1. 2021) se řadí k menším městům. Město Blatná je správním, ekonomickým, kulturním a sociálním centrem správního obvodu obce s rozšířenou působností Blatná. Z hlediska ekonomického rozvoje je centrem pracovních příležitostí pro celou oblast. Ve městě se nachází tři školská zařízení předškolního vzdělávání, tři základní školy včetně školy praktického vyučování a dvě instituce vzdělávání středoškolského. Množstvím příležitostí kulturních a turistických objektů a zachovalých a zajímavých prvků přírodního prostředí, jak přímo v centru města, tak v okolí je vyhledávanou lokalitou pro zájemce kulturního a turistického vyžití. Hlavním prvkem dopravní infrastruktury je silnice I. třídy I/20 spojující České Budějovice – Plzeň – Karlovy Vary a svou celkovou délkou 214 km je jedním z páteřních tahů v České republice. Územím obce od roku 1899 prochází železniční dráha Březnice – Blatná - Strakonice. (Město Blatná, 2020)

Charakteristikou blatenské krajiny je rozsáhlé území s výraznými prvky rybníční soustavy, doplněné prvky bodové, rozptýlené a liniové zeleně. Krajina vyniká vysokou diverzitou prvků prostorové scény, harmonií zástavby a krajinného rámce. V dílčích scénériích se uplatňují liniové struktury horizontů se siluetami bez výraznějších dominant. Krajina vyniká estetickými hodnotami, harmonickým měřítkem a harmonickými prostorovými vztahy s absencí výrazně rušivých prvků. (Vorel, 2009)

3.1.2 Přírodní charakteristika

Dle geomorfologického členění území České republiky se město Blatná nachází v jihozápadní části Středočeské pahorkatiny, která se rozkládá na pomezí středních, západních a jižních Čech. Většinu oblasti zahrnuje Horažďovická pahorkatina, podcelek ve východní části Blatenské pahorkatiny s nejvyšším vrcholem Drkolná (729 m). Území města lze zařadit do území Blatenské kotliny charakteristické plochým pahorkatinám povrchem, kterou obklopují pahorkatiny Kasejovická, Radomyšelská, Střelskohošťická a Hvožd'anská.

Dle geomorfologie terénu je území okolí obce charakteristické pozvolnými svahy nízkých oblých vyvýšenin a mělkých plochých sníženin bez výraznějších geomorfologických útvarů.

Z hlediska geologického zařazení spadá území obce Blatná do území středočeského plutonu, tektonické zóny středočeského švu. Jedná se o rozsáhlé magmatické těleso, vyvěřelé v mladších prvohorách v pozdním období variského (hercynského) vrásnění. Masiv hlubinných vyvěřelin tvoří převážně světlejší granodiority blatenského typu, tzv. Blatenské žule. Na území obce Blatná se nachází tři ložiska nerostných surovin. Dobývací prostor Blatná a Drahenický Málkov s aktivní těžbou tři ložiska nerostných surovin a dobývací prostor Paštiky-Skaličany s těžbou zastavenou. (MŽP ČR, 2021)

V katastrálním území města Blatné i jeho osad se nachází pestrá mozaika půdních typů. Největším zastoupením se vyskytují hnědé půdy kambizemě kyselé variety a typické kambizemě z kyselých a neutrálních intruzív. Okolo vodních toků a rybníků pak typický glej, který podél řeky Lomnice přechází do typické fluvizemě s občasným výskytem typickým luvizemě. (Jihočeský kraj, 2021)

Dle hydrologického zařazení náleží zájmové území do povodí Vltavy. Město leží v údolí řeky Lomnice o celkové délce toku 59,27 km, ploše povodí 830,74 km² a průměrným průtokem 3,28 m³/s, která pramení v Brdech na západním svahu hory Třemšín a je levostranným přítokem řeky Otavy, do které se vlévá u Oslova ve vodní nádrži Orlík a jejího přítoku Závišínský potok o délce 20,4 km. Řeka Lomnice je

hlavní vodní osou regionu a je na ní vázáno značné množství rybníků patřící do blatenské rybníční soustavy. Tak jako na celém území blatenska došlo i na území samotné obce především v druhé polovině 15. století a první polovině 16. století k vybudování značného množství rybníků, tzv. Blatensko – Inářské rybníční soustavy, které byly vybudovány zregulováním na území četných mokřadů a vodních toků. Mezi nejvýznamnější patří Přední a Zadní Topič, Pustý, Velký Buzický, Závist, Kaneček, Podskalský, Ovčín. Všechny rybníky jsou vedeny jako rybochovné (www.mesto-blatna.eu)

Zásobování obyvatelstva pitnou vodou je zejména v přilehlých osadách zajišťováno vodou z mělkých zvodní kopaných a hlubších zvodní vrtaných studní a ve městě především napojením na vodárenskou soustavu Římov. Město ani jeho osady se nenachází v chráněné oblasti přirozené akumulace vod, část ochranného pásma vodního zdroje ležící mimo sledované území zasahuje do katastrálního území Drahenický Málkov.

Vzhledem k umístění města v centru rybníčních soustav propojených vodními toky je území podél nivy řeky Lomnice a Závišínského potoka zařazeno do záplavového území. Z důvodu ochrany intravilánu před povodňovým průtokem Q100 došlo v šesti lokalitách k rozšíření protipovodňové ochrany pomocí liniových bariér o celkové délce 1 025 m, výstavbou a zvýšením břehových zdí, přestavbou stavidlových uzávěrů a vybudováním zemní hráze a snížením nivelety terénu za účelem zlepšení hydraulických podmínek na místě soutoku Lomnice a Závišínského potoka.(VÚT, 2021)

Dle Quitta (1971) je město Blatná zařazeno do klimatické oblasti mírně teplé MT11, která je charakteristická dlouhým, teplým a suchým létem, mírně teplým jarem i podzimem a velmi suchou, mírně teplou, krátkou zimou, s krátkým trváním sněhové pokrývky. Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje okolo 7°C.

Dle biogeografického členění (Culek, 1996) je území součástí Blatenského bioregionu (1.29), charakteristická žulovou pahorkatinou s acidofilními doubravami s drobnými depresiemi s luhy a olšinami a mírných výskytem květnatých a bikových bučin. Část území spadá do oblasti bikové a jedlové doubravy s dominancí dubu zimního (*Quercus petraea*) nebo dubu letního (*Quercus robur*) s příměsí břízy bělokoré (*Betula pendula*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*). Kromě lesních porostů se dřeviny se vyskytují především v okolí komunikací a podél vodních toků.

Doprovodná zeleň komunikace je tvořena v největší míře lípou srdčitou (*Tilia cordata*), javorem mléčem (*Acer platanoides*), jabloní domácí (*Malus domestica*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) a topolem černým (*Populus nigra*). V okolí vodních toků se často vyskytují vrby jívy (*Salix caprea*), vrby křehké (*Salix fragilis*) a olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). Na flóru je území poměrně chudé. Ze zástupců flóry jsou na území nejvíce zastoupeny běžné druhy pahorkatin např. černýš luční (*Melampyrum pratense*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), z mokřadních druhů ptačinec bahenní (*Stelaria palustris*). Z travin jsou na území naleznatelné metlička křivolakou (*Avenella flexuosa*), kostřavu ovčí (*Festuca ovina*), lipnici hajní (*Poa nemoralis*) a biku chlupatou (*Luzula pilosa*). Z hlediska lesnatosti 25 % se území města řadí mezi území s podprůměrnou lesnatostí. Lesy jsou dle Oblastního plánu rozvoje lesů zařazeny do přírodní lesní oblasti č. 10 – Středočeská pahorkatina. (ÚHUL, 2021) Nejvíce zastoupenými druhy jehličnatých dřevin jsou smrk, borovice a modřín, z druhů listnatých dub, buk a lípa. (Albrecht a kol., 2003)

Významné krajinné prvky jsou zastoupeny pouze prvky ze zákona (lesy, rybníky, vodní toky), registrované významné krajinné prvky zde nevyskytují. Chráněná území jsou zastoupena Evropsky významnou lokalitou Blatná a Přírodní památkou Blatná o výměře 43,4 ha, která je vyhlášena na celém území parku u zámku Blatná. Předmětem ochrany této přírodní památky je výskyt vzácného silně ohroženého brouka páchníka hnědého (*Osmoderma emerita*). Pro tento druh brouka jsou důležité především mohutné stromy stáří několika set let, které hostí larvy i dospělce, kteří se živí odumřelým dřevem v dutinách kmenů listnatých stromů. Dutinu téměř neopouští, a proto je výskyt a schopnost šíření velice citlivý na nepříznivé změny v prostředí. Území, na kterém se chráněné území nachází, bylo do 19. století původním oborou blatenského zámku, která byla v polovině 19. století postupně přebudována na krajinářský park. Jehož hlavní procházkovou cestu tvoří lipová alej a výsadba nejstarších dendrologicky cenných dřevin, především dubů. Na porosty dřevin pak ve východní části navazuje travnatá plocha se soliterními dřevinami zajímavých druhů například ořešáku černého (*Juglans nigra*) nebo červenolistých buků (*Fagus spp.*). Severozápad území je tvořeno územím s charakterem lužního lesa a meandrů toku se nacházejí bažinaté partie a olšemi lepkavými (*Alnus glutinosa*) s podrostem populace d'áblíku bahenního (*Call palustris*). Největším problémem současné doby je kalamitní stav olší u vodního toku způsobené chřadnutím olší z důvodu napadení parazitem *Phytophthora alni*, který se

šíří vodou a způsobuje významné poškození či téměř naprostou destrukci břehových porostů zejména tam, kde olše tvoří jejich dominantní složku. (AOPK, 2020). Dalšími chráněnými prvky ochrany přírody jsou památné stromy Čekanický dub v katastrálním území Čekanice. Jedná se o dub letní (*Quercus robur*) na okraji lesního porostu Rošického lesa u hranic mezi katastrálními územími Jindřichovice u Blatanky a Čekanice. Jeho odhadované stáří je kolem 300 let. Obvod kmene ve výčetní výšce 130 cm je 558 cm. Dalším památným stromem je Buk Velenovského. Buk lesní (*Fagus sylvatica*) stáří 200 let, obvodu kmene 423 cm ve výčetní výšce roste v katastrálním území Čekanice a je památným stromem, který je na území Blatenska nejvíce zmiňován. V roce 2003 se v celostátní anketě Strom roku České republiky, která byla vyhlášena Nadací partnerství, umístil v anketě na 4. místě. Roste u silnice Čekanice – Mačkov v těsné blízkosti této komunikace na okraji lesa a spolu s kapličkou Panny Marie tvoří významnou krajinnou dominantu. Posledním památným stromem je Rošický klen. Javor klen (*Acer pseudoplatanus*) vyhlášený za památný v roce 2021. Obvod kmene měří 478 cm a stáří je odhadováno na 200 let roste v katastrálním území Jindřichovice u Blatanky u bývalé myslivny, nyní rekreačního objektu a pověst hovoří o tom, že byl vysazen jako ochrana obydlí. (AOPK, 2020). Patří mezi dřeviny zmiňované Ladislavem Stehlíkem v jeho díle Země zamyšlená. (Stehlík, 1986)

3.1.3 Kulturní a historická charakteristika

První souvislé osídlení území města Blatná začalo na rozhraní 7. a 6. století před n. l. v době, kdy se v Čechách rozšířil jako užitkový kov železo. Přírodní krajina začala být působením obyvatelstva přetvářena na tzv. krajinu kulturní. Území lesních porostů bylo postupným rozšiřováním ploch potřebných pro zemědělství měněno na pole, louky a pastviny. (Dreslerová a kol., 2003) Představitelé tzv. halštatské mohylové kultury získávali obživu především chovem dobytka a pěstováním obilovin. Osídlení bylo soustředěno na odlesněné plochy v blízkosti vodních zdrojů. Konec doby halštatské a začátek doby laténské je znám prvním historicky známým etnikem Kelty, z jejichž období je na území města zaznamenáno nejvíce archeologických nálezů. (Michálek, 1985) Během období tzv. římského, kdy došlo k osídlení krajiny germány, bylo území kolem řeky Lomnice tvořeno uzavřenou

enklávou oddělenou od osídlené části na hranicích mezi jižními a středními Čechami. (Dreslerová a kol., 2003) Koncem 7. a zejména během 8. století je na území zaznamenán výskyt Slovanů, avšak jejich trvalé osídlení se datuje až do druhé poloviny století desátého. (Michálek, 1985) Až do 1. poloviny 13. století se na území jižních Čech vyskytovaly jen zemědělské osady s prostými sídly drobné šlechty. (Olejník, 1985) Výrazná změna v krajině nastala především výstavbou kamenných hradů ve 13. a 14. století, mezi které patřil i hrad Blatná vystavěný na místě středověké tvrze. (Dreslerová a kol., 2003). Blatná byla vybudována v široké sníženině na nízké terase nad močálovitým územím soutoků Závišínského potoka, který přitéká od severu a potoka Jesec s přítokem od severozápadu, v údolní nivě řeky Lomnice, která zde soutoky vzniká. Území říční nivy řeky Lomnice bylo v místě brodu průsečíkem hlavních cest z Prahy od severu a z Písku od východu. Při pravoúhlém souběhu cest byl před rokem 1295 vystavěn na nejvyšším místě kostel (kaple). V druhé etapě urbanistického vývoje došlo nejpozději v 1. polovině 13. století na skále obklopené bažinami k výstavbě vodního hradu. (Kuča, 1996) Po výstavbě hradu se v jeho okolí začalo rozvíjet prosperující městečko. (Dreslerová a kol., 2003) Půdorys historického centra města se zformoval do ne zcela obvyklé podoby dvou dlouhých ulicových náměstí napojených v pravém úhlu, jejichž parcelace za západní a jižní straně končila okrajem nivy. K rozvoji drobné zástavby poté došlo zejména v prostoru mezi oběma náměstími. V 16. století byla zástavba ohraničena umělým vodním tokem a u řeky Lomnice byly vybudovány mlýny, sádky a sladovny. (Kuča, 1996) Ve zlomu zajímavé osnovy půdorysu písmene „L“, se v současné době nachází kostel Nanebevzetí Panny Marie se samostatnou zvonící, kaplí a děkanstvím a západním směrem území rozsáhlého území zámeckého parku se zámeckými budovami, vstupní věží a rozlehlých parkových ploch s vodními plochami (Město Blatná, 2020)

Obdobím rozkvětu území města byl počátek 18. století, kdy díky příchodu hrabat Serenyiů došlo k vybudování mnoha důležitých historických budov. Došlo k výstavbě nové zvonice, špitálu, mariánského sloupu nebo sochy sv. Floriána. Nejvýznamnější stavbou byl kotel svatého Jana Křtitele v Paštíkách postavený dle plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Prvky barokní doby v podobě božích muk či kostelíků doprovázené alejemi jsou pro území okolí města Blatné charakteristické

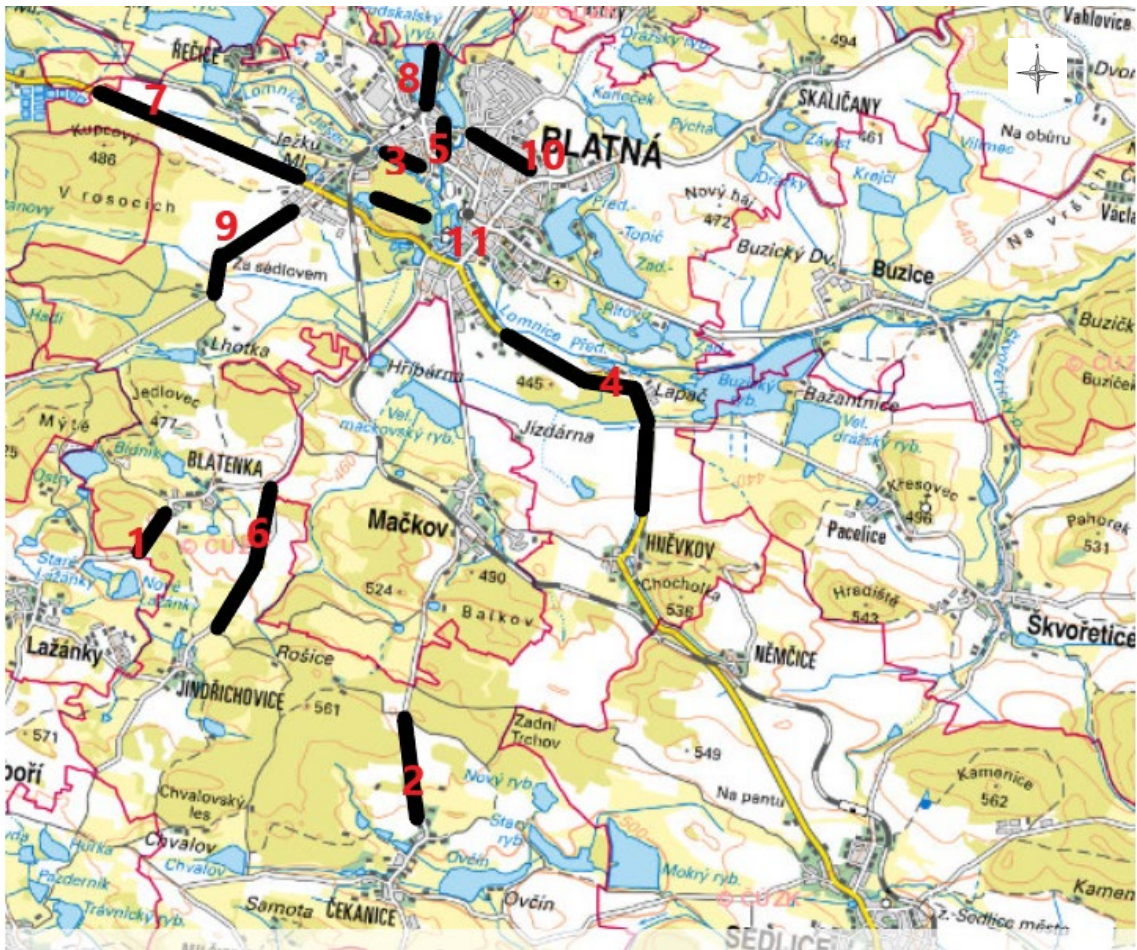
dodnes. Vzhled krajiny doznal od 16. století jen malých změn. (Dreslerová a kol., 2003)

Další rozkvět města byl ovlivněn požárem v roce 1834, po kterém se Blatná stala jedním z nejhudších měst. Oživení a ekonomický růst nastal až ve 2. polovině 19. století. (Olejník, 1985)

Na počátku 20. století došlo na území města k výstavbě řady veřejných budov projektovaných zejména blatenským rodákem Karlem Fialou, město bylo rozšířeno o nové bloky v okolí náměstí a směrem k nádraží. V období socialismu pak došlo k narušení historické zástavby necitlivou zástavbou panelových domů. Výraznou změnou v okolní krajině bylo vybudování železnice v roce 1899 (Kuča, 1996) a od druhé poloviny 20. století došlo k narušení krajiny scelováním pozemků z důvodu intenzifikace zemědělské výroby a rozšířením území dobývání nerostných surovin v kamenolomech. (Albrecht a kol., 2003).

Vzhledem ke konfiguraci terénu blatenské kotliny vhodné pro výstavu vodních děl je celé území neodmyslitelně spjato s tradicí rybníkářství a rybářství. Systém rybníků s hrázemi lemovanými alejemi starých dubů je charakteristickým znakem krajinné regulace přetvářející krajinu několik stovek let. I když během historického vývoje došlo k odstranění několika rybníků, ať už z důvodu nedostatku vody nebo využitím území pro novou zástavu rodinnými domy, stále krajina s prvky rybníční soustavy do dnešní doby nepozbyla svou estetickou působivost a je příkladem promyšleného díla vystavěného především z důvodu hospodářského využití tak, aby krajina nejen poskytovala užitek, ale i příznivě působila na celé okolí a vytvářela příjemné a hodnotné prostředí, v němž dílo vybudované lidskou rukou splývá se silami přírodními. (Sekera, 2010)

3.2 Katalog alejí správního obvodu města Blatná

Obrázek 1: Situační zakres alejí v mapě 1:50 000 (Zdroj: www.cuzk.cz, zakres autorka)

Kód	Název aleje
1	Blatenska
2	Čekanická
3	Fügnerova
4	Hněvkovská
5	Husovy sady
6	Jindřichovická
7	Plzeňská
8	Podskalská
9	Vrbenská
10	Werichova – Šilhova
11	Zámecká

Kód	1	Název	BLATENKA
Obec			Blatná
Katastrální území			Blatenska
Poloha vůči extravilánu a intravilánu			extravilán
Délka			197 m
Věk			70 let
Počet stromů pravá strana			18 ks
Počet stromů levá strana			12 ks
Průměrná výška dřevin			6 m
Rozestup			6 m
Průměrný obvod kmene			96 cm
Druh dřevin			ovocné
Převládající dřevina			orešák královský (<i>Juglans regia</i>)
Další dřevina			ne
Stupeň ochrany			bez ochrany
Doprovázený objekt			III
Typ			otevřená
Úplnost			1
Zdravotní stav			2
Rok mapování			2020
Fotodokumentace			A,B,C,F
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej tvoří doprovod komunikace silnice III. třídy směřující od osady Blatenska na obec Lažánky a je tvořena jedním druhem dřeviny. Obvod kmenů všech jedinců se pohybuje okolo 90 cm, z čehož lze usuzovat, že byly vysazeny ve stejném období. Všechny stromy stále kvetou a plodí. V korunových částech jsou u několika jedinců znatelné rány po ulomených větvích. Vzhledem k terénu jsou dobře zakořeněny a nejsou ani příliš ovlivňovány působením větru nebo mrazu, protože je celá linie chráněna od západu lesním porostem. Problémovou partií těchto dřevin je spodní úroveň kmene, kde dochází k postupnému napadení hnilobou způsobenou zřejmě nevhodným působením solí při údržbě komunikace. Kromě každoročního jarního zdravotního řezu není nutné dřeviny nijak upravovat. Důležitou podmínkou pro co nejdélejší zachování životnosti aleje je důkladné sledování nadzemní části kmene a v případě zjištění znaků rizikovitosti je nutné dřevinu ihned odstranit a nahradit dřevinou novou. Podmínkou obnovy aleje je použití stejného druhu dřeviny – orešáku, z důvodu zachování celistvosti aleje.</p>			
Význam			
<p>Alej tvoří doprovodný prvek komunikace. Z krajinářského pohledu alej dotváří krajinné spojení osady Blatenska s horizontem na severu, kdy se pro projetí celé aleje směrem na jih otevírá pohled na krajinu v okolí obce Lažánky s prvky zalesněných pahorků, lesů a rybníka. Tento efekt je umocněn především v letním období, kdy zaklenuté části korun vytvářejí tzv. zelený tunel. Dále tato alej odděluje plochu zastavěného území obce s obhospodařovanými pozemky místních obyvatel se zalesněným územím rekreační oblasti. Z hlediska funkčnosti lze alej považovat za větrolam chránící zemědělské pozemky i za ochranný prvek proti sněhu chránící komunikaci.</p>			

Obrázek 2 – alej Blatěnka ortofotomapa 1: 5 000
(Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 3 – alej Blatěnka
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 4 – alej Blatěnka
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 5 – alej Blatěnka - poškození kmene hnilobou
(Foto autorka, 2020)

Kód	2	Název	ČEKANICKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Čekanice		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	627 m		
Věk	60 let		
Počet stromů pravá strana	30 ks		
Počet stromů levá strana	26 ks		
Průměrná výška dřevin	4 m		
Rozestup	5 m		
Průměrný obvod kmene	130 cm		
Druh dřevin	kombinovaná		
Převládající dřevina	třešeň ptačí (<i>Prunus avium</i>)		
Další dřevina	dub letní (<i>Quercus robur</i>)		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	III		
Typ	otevřená		
Úplnost	0		
Zdravotní stav	2		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,D,E		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej roste v extravilánu obce Čekanice u silnice III. třídy spojující osadu Čekanice a obec Mačkov, končí před lesním komplexem u rozcestí na osadu Jindřichovice. Převládající dřevinou je třešeň, na levé straně pak 8 jedinců dubu, který pěstovaný zřejmě z náletu okolního porostu. Obvod kmenů dřevin se různí, v případě třešně však dosahuje nad 100 cm. Dřeviny nejsou poškozeny působením dopravy, zřejmě z důvodu nízké frekvence průjezdu vozidel. Na dřevinách druhu třešeň je však viditelné výrazné prosychání korun i mírné poškození kmenů působením hnilob a houbových chorob. Vzhledem ke stáří dřevin se však jedná o jevy obvyklé. Návrhem údržby je důkladná péče a provádění udržovacích řezů, potřebných ke snížení rizika při možném poškození okolí pádem větví. Velmi vhodnou obnovou aleje se jeví vyplnění mezer vhodnými dřevinami ovocného druhu a postupná rekonstrukce kácením neperspektivních rizikových jedinců a výsadbou jedinců nových.</p>			
Význam			
<p>Alej dotváří estetický a historický ráz krajiny v okolí osady Čekanice. Z hlediska historického významu je alej spojována s propojením osady Čekanice a kapličkou Navštívení Panny Marie, vystavěné v roce 1815 a vysvěcené v roce 1987, poutním místem, ke kterému se konala procesí z širokého okolí, a která spolu s památným stromem Buk Velenovského tvoří prvek velké historické hodnoty.</p>			

Obrázek 6 – alej Čekanická ortofotomapa 1: 2 500
(Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 7 – alej Čekanická, pohled z plošiny
při úpravě Buku Velenovského
– letní období (Foto autorka, 2019)

Obrázek 8 – alej Čekanická – zimní období
(Foto autorka, 2020)

Obrázek 9 – alej Čekanická - mapa III. Vojenského
mapování – 1877-1880 Františko-josefské, 1: 25 000
(Zdroj – www.oldmaps.cz)

Obrázek 10 – alej Čekanická - foto historie – rozkvetlá
alej, Buk Velenovského a kaplička Panny Marie
(Zdroj – www.cekani.cz)

Kód	3	Název	FÜGNEROVA
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	intravilán		
Délka	255 m		
Věk	85 let		
Počet stromů pravá strana	16 ks		
Počet stromů levá strana	27 ks		
Průměrná výška dřevin	3,5 m		
Rozestup	6 m		
Průměrný obvod kmene	83 cm		
Druh dřevin	listnaté okrasné		
Převládající dřevina	buk červenolistý (<i>Fagus sylvatica Antropunicea'</i>)		
Další dřevina	habr obecný (<i>Carpinus betulus</i>)		
Stupeň ochrany	MPZ		
Doprovázený objekt	III		
Typ	otevřená		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	1		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,E,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej roste v ulici Fügnerova v travnatém pásu o šířce cca 1 m doplněném záhony růží a je tvořena tvarovanými buky a habry. Obvod kmenů všech jedinců se pohybuje okolo 80 cm, z čehož lze usuzovat, že byly zasazeny ve stejném období. I přes umístění v těsném sousedství komunikace, která je v současné době spojovací trasou kamionové dopravy zásobující výrobní podniky v lokalitě Ve Škalí a ulice Riegrova, nejsou na dřevinách pozorovatelné prvky poškození způsobeného např. údržbou komunikace solením nebo exhalací výfukových plynů. Koruny jsou kompaktní a celistvé kromě koruny jedince u č. p. 471, která je poškozená ořezem středních větví, zřejmě z důvodu zlepšení rozhledových podmínek. Toto poškození lze hodnotit spíše jako poškození estetické, na kvalitu dřeviny z hlediska růstu vliv nemá. Velmi důležitou podmínkou zachování kvality i estetičnosti dřevin je provádění úprav každoročním tvarováním přerostlých větví.</p>			
Význam			
<p>Alej výsadby buků a habrů začínající u vily světově známého pěstitelů růží Jana Böhma má pro město Blatná velký historický význam. Byla vysázena během rekonstrukce ulice, kterou v srpnu roku 1935, slavnostně otevíral tehdejší ministr zahraničí a pozdější prezident Edvard Beneš. Tvoří výraznou estetickou složku liniové sídelní zeleně doprovázející vilovou zástavbu vystavěnou zejména ve 20. letech 20. století. I přes necitlivou výstavbu bytového domu v 60. letech 20. století, který byl vybudován na místě precizně upravené zahrady, která byla součástí vily Jana Böhma, alej svou výrazností opticky okolní zástavbu sjednocuje. Pravidelné rozestupy a jednotný vzhled dřevin pak dodávají ulici řád a rytmus. Důležitou funkcí této aleje je i funkce ochranná, kdy rozestupy a druhem dřevin olistěných převážnou část roku dochází k výraznému snížení negativních projevů silničního provozu, zejména hluku, exhalací výfukových plynů a prachu.</p>			

Fotodokumentace

Obrázek 11 – alej Fügnerova - ortofotomapa 1:5 000 (Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 12 – alej Fügnerova – letní období
(Foto autorka, 2020)

Obrázek 13 – alej Fügnerova – letní období
(Foto autorka, 2020)

Obrázek 14 – alej Fügnerova - foto historie rok 1939
(Zdroj – Městské muzeum Blatná)

Obrázek 15 – alej Fügnerova –poškození ořezem
(Foto autorka, 2020)

Kód	4	Název	HNĚVKOVSKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Hněvkov u Mačkova		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	2300 m		
Věk	100 let		
Počet stromů pravá strana	57 ks		
Počet stromů levá strana	62 ks		
Průměrná výška dřevin	20 m		
Rozestup	až 20 m		
Průměrný obvod kmene	170 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa velkolistá (<i>Tilia platyphyllos</i>)		
Další dřevina	dub letní (<i>Quercus robur</i>), jasan ztepilý (<i>Fraxinus excelsior</i>), olše lepkavá (<i>Alnus glutinosa</i>)		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	I		
Typ	otevřená		
Úplnost	0		
Zdravotní stav	4		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,D		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej tvoří doprovodnou liniovou zeleň komunikace I. třídy I/20 spojující město Blatná s osadou Hněvkov. Nejvíce dřevin (60 ks) se nachází od osady Hněvkov po odbočku na obec Škvořetice. Druhov a věková struktura aleje je velmi pestrá. Nejvíce zastoupen je druh lípa, dále dub, jasan, olše, javor a vrba. Obvod kmenů se různí dle stáří dřevin. Největšího obvodu dosahují lípy (až 330 cm), které jsou zřejmě pozůstatkem původní aleje. Jedinci druhu dub a olše jsou zřejmě pěstované z náletových dřevin, které se rozšířily z okolních porostů. Všechny lípy vykazují znaky poškození a kromě jedinců ve věku přibližně do 40 let věku, dochází na všech dřevinách k prosychání korun, odlamování větví a výraznému poškození kmenů. Vzhledem k umístění v těsném sousedství frekventované komunikace, jsou na dřevinách pozorovatelné prvky poškození způsobeného např. údržbou komunikace solením nebo exhalací výfukových plynů. Návrh údržby spočívá v důsledném každoročním vyhodnocení stavu dřevin a provedení řezů, kterými budou odstraněny nežádoucí výhony a větve zasahující nad těleso komunikace. V úseku Blatná – odbočka na obec Škvořetice by autorka doporučila celkovou obnovu oboustranné lipové aleje, nejdříve výsadbou v úsecích po stromech pokácených v minulosti, posléze dokácení zbylých jedinců a nahrazení dřevinami novými.</p>			
Význam			
<p>Alej doprovází komunikaci, která je spojnicí mezi městem Blatná a jeho osadou Hněvkov, která byla k blatenskému panství přikoupena v roce 1701. Silnice zvaná „Fisherstrasse“ je částí staré císařské silnice, která byla živou dopravní tepnou, důležitou pro obchod s rybami, které byly a jsou na území v okolí města Blatná součástí hospodářství. Estetická i krajinářská funkce aleje je v současné době velmi snížena neutěšeným stavem dřevin, avšak stále tvoří významný lineární prvek v krajině. Největší hodnotu má v současné době především z entomologického hlediska jako biotop zvláště chráněných druhů saproxylického hmyzu, především páchníka hnědého (<i>Osmoderma emerita</i>).</p>			

Obrázek 16 – ortofotomapa 1:2500 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 17 – alej Hněvkovská
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 18 – alej Hněvkovská, pohled od Mačkova
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 19 – alej Hněvkovská - mapa III. Vojenského mapování
r. 1877-1880 Františko-josefské, 1: 25 000
(Zdroj – www.oldmaps.cz)

Kód	5	Název	HUSOVY SADY
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	intravilán		
Délka	123 m		
Věk	112 let		
Počet stromů pravá strana	18 ks		
Počet stromů levá strana	18 ks		
Průměrná výška dřevin	20 m		
Rozestup	4 m		
Průměrný obvod kmene	150 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)		
Další dřevina	ne		
Stupeň ochrany	MPZ		
Doprovázený objekt	PP		
Typ	zaklenutá		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	2		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej je součástí plošného prvku zeleně města, severozápadní části parku Husovy sady a je tvořena jedním druhem dřeviny o pravidelném rozestupu. Obvod kmenů všech jedinců se pohybuje okolo 150 cm, z čehož lze usuzovat, že všechny dřeviny byly zasazeny ve stejném období. Směrem na západ tvoří doprovodnou zeleň areálu mateřských škol, z východní části se nachází ostatní parkové plochy. Žádná ze dřevin nejeví známky poškození způsobené abiotickými vlivy. Dobrý stav je způsoben zřejmě ochranou okolní zástavby a zeleně. Za problém lze považovat zhoršené větvení korun, způsobené zřejmě špatnou údržbou a malá rozvětvenost a hustotu korun způsobená zřejmě nedostatkem světelných podmínek. Vzhledem k umístění aleje v přímém sousedství mateřských škol je nutné dbát na častou kontrolu a odstraňování občas se vyskytujících suchých větví. U všech dřevin je nutný přiměřený redukční a zdravotní řez.</p>			
Význam			
<p>Alej lip, která je dnes součástí jediného parku ve vlastnictví města, má pro Blatnou velký historický význam. Byla vysázena jako součást Husových sadů, pro jejichž výsadbu pozemky městu v roce 1908 věnoval majitel zámku, šlechtic a mecenáš města, Ferdinand Hildprandt (1863-1936). Kromě historického významu zdůrazněného památníkem umístěným na začátku aleje, zastává tento liniový prvek především funkci rekreační. Alej dále dotváří historický a estetický ráz parku.</p>			

Obrázek 20 – alej Husovy sady - ortofotomapa 1: 2 500
(Zdroj: cuzk.cz, zakres autorka)

Obrázek 21 – alej Husovy sady
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 22 – Alej Husovy sady
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 23 – Pamětní kámen založení Husových sadů
(Foto autorka, 2020)

Kód	6	Název	JINDŘICHOVICKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Jindřichovice u Blatanky, Blatenka		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	960 m		
Věk	70 let		
Počet stromů pravá strana	51 ks		
Počet stromů levá strana	49 ks		
Průměrná výška dřevin	12 m		
Rozestup	5 m		
Průměrný obvod kmene	90 cm		
Druh dřevin	kombinované		
Převládající dřevina	jabloň obecná (<i>Malus domestica</i>)		
Další dřevina	dub letní (<i>Quercus robur</i>), bříza bělokorá (<i>Betula pendula</i>)		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	III		
Typ	otevřená		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	3		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alejí tvoří doprovod komunikace silnice III. třídy. Obvod kmenů dřevin se pohybuje od 20 do 130 cm. V části cca 200 m od rozcestí Blatenka – Jindřichovice se jedná o jednodruhovou výsadbu jabloní, v další části je výsadba doplněna dalšími druhy dřevin, především dubem a břízou, které se staly součástí aleje zřejmě z náletu z okolního porostu. Většina jabloní vykazuje poškození korunové části způsobené zřejmě neodborným ošetřením v minulosti. U dřevin se viditelná snížená stabilita, kdy rostou velmi nakloněny nad terén sousedních pozemků. Toto je zřejmě způsobeno poklesem terénu způsobeným údržbou okolních pozemků a působením větru. Kromě každoročního udržovacího řezu není nutné dřeviny nijak upravovat. Důležitou podmínkou pro co nejdelší zachování životnosti aleje je důkladné prořezání suchých pahýlů, které pádem ohrožují silniční provoz. Doporučena je postupná obnova ovocnými druhy dřevin.</p>			
Význam			
<p>Alejí tvoří doprovodný prvek komunikace III. třídy. Z krajinářského pohledu se jedná o tradiční, převážně ovocnou, alejí ve volné krajině. Dotváří krajinné spojení osady rozcestí Blatenka s osadou Jindřichovice a pohledově rozděluje obdělávané zemědělské pozemky.</p>			

Fotodokumentace

Obrázek 24 – alej Jindřichovická - ortofotomapa 1: 10 000 (Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 25 – alej Jindřichovická
– letní období (Zdroj www.google.com/maps, 2019)

Obrázek 26 – alej Jindřichovická
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 27 – alej Jindřichovická
– poškození stability
(Foto autorka, 2020)

Kód	7	Název	PLZEŇSKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	1900 m		
Věk	120 let		
Počet stromů pravá strana	75 ks		
Počet stromů levá strana	67 ks		
Průměrná výška dřevin	22 m		
Rozestup	8 m		
Průměrný obvod kmene	190 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)		
Další dřevina	bříza bělokorá (<i>Betula pendula</i>) topol osika (<i>Populus tremula</i>)		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	I		
Typ	otevřená		
Úplnost	0		
Zdravotní stav	4		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,D,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej tvoří doprovodnou liniovou zeleň komunikace I. třídy I/20 a spojující město Blatná s katastrem obce Tchořovice. Vzhledem ke stavu a výrazné neúplnosti lze tuto alej hodnotit spíše jako pozůstatek aleje původní. V aleji se vyskytuje především druh lípa a druh topol a bříza jsou zastoupeny jen v malé míře. Obvod kmenů se různí dle stáří a druhů dřevin. Největšího obvodu dosahují lípy, které jsou zřejmě pozůstatkem původní aleje. Všechny dřeviny vykazují znaky poškození, především u lip je patrné prosychání korun, odlamování větví a výrazné poškození kmenů. U topolů dochází často k odlupování kůry. Poškození je zřejmě způsobeno údržbou komunikace solením nebo exhalací výfukových plynů. Vzhledem k růstu aleje ve volném ničím nechráněném terénu jsou na dřevinách patrná i poškození větrem. Návrh údržby spočívá v důsledném každoročním vyhodnocení stavu dřevin a provedení řezů, kterými budou odstraněny nežádoucí výhony a větve zasahující nad těleso komunikace. Nejvíce přijatelným řešením z hlediska zachování aleje jako krajinného prvku se jeví celková obnova vhodnými druhy dřevin. Z hlediska možného výskytu chráněných druhů hmyzu je však doporučován postup postupného seřezání dřevin na torza. Pokud by bylo možné pokácení dřevin vyhodnocených jako možný biotop chráněných druhů hmyzu, je vhodné kmeny umístit na vhodné, osluněné místo, z důvodu dokončení vývoje hmyzu vázaného na mrtvé a odumírající dřevo.</p>			
Význam			
<p>Alej je součástí staré císařské silnice, která byla živou dopravní tepnou, důležitou pro obchod s rybami, tradičního hospodářství Blatné. Přeprava ryb po této dopravní tepně směrem na území Německa byla po tak častá, že silnice byla nazývána „Fisherstrasse“ tj. rybářská silnice. Jde o pokračování aleje Hněvkovská. Z krajinářského pohledu alej tvořila významný prvek rozdělující zemědělskou krajinu a určující směr. Estetická i krajinářská funkce aleje je v současné době velmi snížena neutěšeným stavem dřevin. Největší hodnotu má v současné době především z entomologického hlediska jako biotop zvláště chráněných druhů saproxylického hmyzu, především páchníka hnědého (<i>Osmoderma emerita</i>).</p>			

Fotodokumentace

Obrázek 28 – alej Plzeňská - ortofotomapa 1: 5 000 (Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 29 – alej Plzeňská
– letní období (Zdroj: google.com/maps)

Obrázek 30 – alej Plzeňská
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 31 – alej Plzeňská - mapa III. vojenského
mapování r. 1877-1880 Františko-josefské, 1: 25 000
(Zdroj – www.oldmaps.cz)

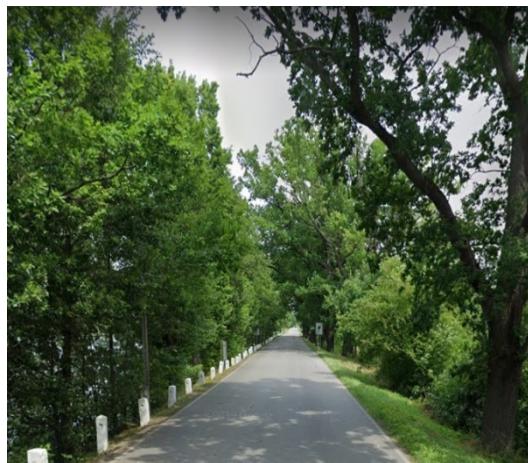
Obrázek 32 – alej Plzeňská – ořez na torzo
(Foto autorka, 2020)

Kód	8	Název	PODSKALSKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	249 m		
Věk	300 let		
Počet stromů pravá strana	13 ks		
Počet stromů levá strana	18 ks		
Průměrná výška dřevin	19 m		
Rozestup	7 m		
Průměrný obvod kmene	300 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	dub lesní (<i>Quercus robur</i>)		
Další dřevina	lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>)		
Stupeň ochrany	VKP		
Doprovázený objekt	II		
Typ	zaklenutá		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	3		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,D,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej roste na hrázi rybníka Podskalský. Na vzdušní straně hráze se nachází jedinci v poměrně diferencovaném zdravotním stavu, od zdravých jedinců až po jedince se zřetelnými kořenovými dutinami prostoupenými hnilobou. Tito jedinci jsou značně hodnotnými stanovišti z hlediska entomologického a biologického, jak jako stanoviště potencionálního výskytu larev chráněných druhů, tak využitím jako doupných stromů v době hnízdění. Obvod kmenů dřevin na vzdušní straně hráze se pohybuje od 242 cm do 495 cm. Na návodní straně hráze pak alej doplňuje 18 ks jedinců o obvodu kmenů od 80 cm do 130 cm. Vzhledem k velmi rozdílné velikosti obvodů se lze domnívat, že k vysazení jedinců na návodní straně hráze došlo v pozdějším období při úpravách rybníka.</p> <p>U všech dřevin dochází k výskytu suchých pahýlů a v některých případech i k jejich vylamování. Z tohoto důvodu lze doporučit rozsáhlou asanaci spočívající k odstranění suchých větví a pahýlů, redukci rizikových větví a pravidelnou kontrolu rizikovitosti dřevin nejméně 1 x za 2 roky, a to i s ohledem na to, že se alej nachází u komunikace II. třídy a mohutnější jedinci v ochranném pásmu dráhy. V případě provedení nutného kácení je vhodné ponechat dřevní hmotu získanou při kácení minimálně po dobu 1 roku takovým způsobem, aby bylo umožněno vylíhnutí larev hmyzu. Ořez dřevin ani kácení neprovádět v době hnízdění ptáků.</p>			
Význam			
<p>Alej tvoří doprovod komunikace II. třídy. Nejstarší jedinci dubu mohou mít historickou souvislost se středověkou Vintířovou stezkou. Alej dotváří spojení volné krajiny se zastavěným územím města. Pohledově rozděluje plochu rybníka s liniemi komunikace a železniční dráhy. Zejména v letním období tvoří zaklenutím korun tzv. zelený tunel, který výrazně zpříjemňuje cestu po pozemní komunikaci.</p>			

Fotodokumentace

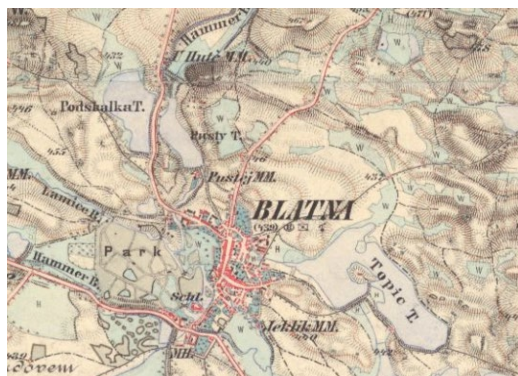
Obrázek 33 – alej Podskalská ortofotomapa 1: 2 500 (Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 34 – alej Podskalská – letní období
(Zdroj: www.google.com/maps)

Obrázek 35 – alej Podskalská – zimní období
(Foto autorka, 2020)

Obrázek 36 – alej Podskalská - mapa III. vojenského
mapování r. 1877-1880 Františko-josefské, 1: 25 000
(Zdroj – www.oldmaps.cz)

Obrázek 37 – Alej Podskalská-prosychání koruny
(Foto autorka, 2020)

Kód	9	Název	VRBENSKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	extravilán		
Délka	955 m		
Věk	100 let		
Počet stromů pravá strana	53 ks		
Počet stromů levá strana	52 ks		
Průměrná výška dřevin	21 m		
Rozestup	5 m		
Průměrný obvod kmene	235 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)		
Další dřevina	dub letní (<i>Quercus robur</i>), lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>), topol osika (<i>Populus tremula</i>)		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	III		
Typ	zaklenutá		
Úplnost	0		
Zdravotní stav	2		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,F		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej spojuje město Blatná s lesním komplexem ve směru na obec Vrbno a je tvořena především druhem topol. Druh lípa, dub a topol osika jsou dřevinami mladšího věku zřejmě dosazené do původní aleje. Obvod kmenů dřevin se pohybuje od 100 cm do 270 cm. I přes značný věk se jedná o dřeviny velmi zachovalé, vykazující jen málo viditelných poškození. Vzhledem k druhu dřevin, především topolů však může být problémem vnitřní stav kmenů poškozený hnilobou, který nemusí být vizuálně patrný. Údržba aleje je doporučena pouze důkladným sledováním stavu a prořezáváním suchých větví. Za největší problém je považována obnova za případně odstraněné jedince, neboť alej roste v tělese komunikace v těsné blízkosti krajnice, kde by vysazení nových dřevin bylo nemožné. Výsadba by mohla být uskutečněna pouze na okolní pozemky pod svahem vedle komunikace v odstupu cca 6 metrů . Tím by však alej ztratila svou celistvost.</p>			
Význam			
<p>Alej tvoří doprovodnou zeleň komunikace III. třídy a je nejspíše pozůstatkem historické Vintřovy stezky. V krajině dotváří spojení zastavěného území města a lesního komplexu a rozčleňuje zemědělskou krajinu. Na západní straně pak odcloňuje plochu stavby fotovoltaické elektrárny a na východní straně odcloňuje pohled na průmyslovou zónu. Jedná se o prvek velké estetické hodnoty a významný prvek pro určení hodnoty krajinného rázu.</p>			

Fotodokumentace

Obrázek 38 – alej Vrbená - ortofotomapa 1: 5000 (Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 39 – alej Vrbená
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 40 – alej Vrbená
– zimní období (Foto autorka, 2020)

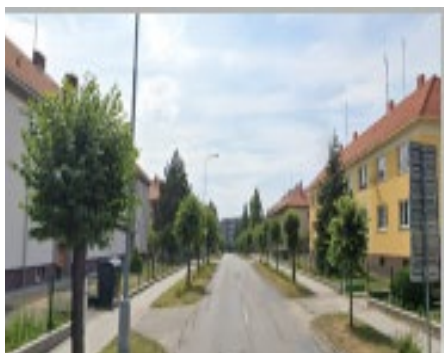

Obrázek 41 – alej Vrbená
- problém růstu v tělese komunikace
(Foto autorka, 2020)

Kód	10	Název	WERICHOVA - ŠILHOVA
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	intravilán		
Délka	630 m		
Věk	50 let		
Počet stromů pravá strana	51 ks		
Počet stromů levá strana	49 ks		
Průměrná výška dřevin	3 m		
Rozestup	4 m		
Průměrný obvod kmene	76 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)		
Další dřevina	ne		
Stupeň ochrany	bez ochrany		
Doprovázený objekt	III		
Typ	otevřená		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	2		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,E		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej tvoří jeden liniový prvek v travnatém pásu o šířce cca 1 m. Dle obvodu kmenů lze usuzovat, že dřeviny byly vysazeny ve stejném období, i když dle historické dokumentace je možné, že základ aleje byl již vysazen v historické části ulice Werichova. I přes umístění v těsném sousedství komunikace, která je v současné době spojovací trasou dopravního spojení Praha – Blatná, včetně průjezdu těžké zemědělské techniky, nejsou na dřevinách poznatelné prvky poškození způsobené například údržbou komunikace solením nebo exhalací výfukových plynů. Alej je tvořena pouze jedním druhem lípy a koruny jsou každoročně upravovány hlavovým řezem „na babku“. I před každoroční radikální ořezání, nevykazují korunové části poškození houbovými chorobami a s nimi souvisejícími hnilobami. Problémovou partií těchto dřevin je spodní úroveň kmene, kde dochází k napadení hnilobou způsobenou zřejmě nevhodným na živiny chudým substrátem a častými zásahy v komunikaci spočívající v ukládání sítí technické infrastruktury. Kromě každoročního tvarovacího řezu není nutné dřeviny nijak upravovat. Důležitou podmínkou pro co nejdélší zachování životnosti aleje je důkladné sledování nadzemní části kmene a v případě zjištění znaků rizikovitosti je nutné dřevinu ihned odstranit a nahradit dřevinou novou. Podmínkou obnovy aleje je použití stejného druhu dřeviny – lípy, která bude postupným řezem vytvářována tak, aby byla zachována celistvost aleje.</p>			
Význam			
<p>Alej tvoří doprovod komunikace, která přetíná prodloužení hlavní historické linie náměstí a dotváří ráz městského prostředí. Převážná část opticky odděluje od komunikace panelové domy vystavěné v 60. a 70. letech 20. století. Estetická hodnota aleje je snížena především krátkou dobou olistění. Od podzimního do jarního období je alej tvořena kmeny s nevzhlednou korunovou částí a pohled na alej tak působí velmi stroze a nezajímavě. Tento pohled je více patrný v části tvořené rodinnými domy. Funkce ochranná, kdy dochází díky dřevinám ke snížení negativních projevů silničního provozu, zejména hluku a exhalacím výfukových plynů a prachu je v tomto případě minimální.</p>			

Obrázek 42 – alej Werichova – Šilhova - ortofotomapa 1: 2 500
(Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 43 – alej Werichova – Šilhova
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 44 – alej Werichova – Šilhova
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 45 – alej Werichova – Šilhova - foto historie
40. léta 20. století
(Zdroj – Městské muzeum Blatná)

Kód	11	Název	ZÁMECKÁ
Obec	Blatná		
Katastrální území	Blatná		
Poloha vůči extravilánu a intravilánu	intravilán		
Délka	450 m		
Věk	200 let		
Počet stromů pravá strana	61 ks		
Počet stromů levá strana	68 ks		
Průměrná výška dřevin	22 m		
Rozestup	3,5 m		
Průměrný obvod kmene	160 cm		
Druh dřevin	listnaté		
Převládající dřevina	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)		
Další dřevina	buk lesní (<i>Fagus sylvatica</i>)		
Stupeň ochrany	MPZ, KP, MCHÚ		
Doprovázený objekt	PP		
Typ	zaklenutá		
Úplnost	1		
Zdravotní stav	2		
Rok mapování	2020		
Fotodokumentace	A,B,C,E		
Vyhodnocení a návrh údržby			
<p>Alej tvoří doprovodnou zeleň pěšiny zámeckého parku zámku Blatná. Alej je vysázena na okraji parku anglického stylu a rozděluje plochu parku s uměle vytvořeným návrším se skalami a jeskyněmi propojenými chodbami vybudovanými v roce 1810. Je vysázena druhem lípa s velmi nízkou příměsí druhu buk. Je charakteristická velmi pravidelnými rozestupy a většina dřevin má obvod kmene kolem 160 cm. Ve výsadbě se nachází i dřeviny menšího obvodu, které byly do aleje postupně dosazovány. Dřeviny nevykazují znaky výrazného poškození. V korunové části dochází u několika jedinců k mírnému prosychání slabých větví. Z hlediska návrhu údržby je doporučeno pouze odstranění proschlých větví a sledování stavu dřevin z důvodu růstu u velmi frekventované pěšiny. Péče se řídí Plánem péče o Přírodní památku Blatná, který doporučuje ponechání pokácených dřevin i ořezaných větví na území parku z důvodu výskytu zvláště chráněného druhu hmyzu páchník hnědý (<i>Osmoderma emerita</i>).</p>			
Význam			
<p>Alej dotváří kompozici plochy historického zámeckého parku charakteristického vysokou koncentrací přírodovědných hodnot kombinovaných s působivým krajinářským aspektem. Tvoří osu, která spojuje sídlo zámek a plochu u rybníka Naděje. Historicky zřejmě cesta lemovaná alejí spojovala sídlo s volnou krajinou. Na území města se jedná o alej s velkou historickou hodnotou, která dotváří estetický a historický ráz parku. Alej plní dále funkci rekreační i ekologickou. Je významným biotopem zvláště chráněných druhů hmyzu.</p>			

Fotodokumentace

Obrázek 46 –alej Zámecká - ortofotomapa 1: 5 000
(Zdroj: cuzk.cz)

Obrázek 47 – alej Zámecká
– letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 48 – alej Zámecká
– zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 49 – alej Zámecká - foto historie
20. století (Zdroj: Městské muzeum Blatná)

Obrázek 50 – alej Zámecká – torzo
pro vývoj hmyzu (Foto autorka, 2020)

Kód	Název	Obec	Katastrální území	Poloha vůči extravilánu a intravilánu	Délka	Věk	Počet pravá strana	Počet levá strana	Průměrná výška	Rozestup	Průměrný obvod	Skupina dřevin	Převládající dřevina	Další dřeviny	Stupeň ochrany	Doprovázený objekt	Typ aleje	Úplnost	Zdravotní stav	Rok mapování	Fotodokumentace
1	Blatenka	Blatná	Blatenka	extravilán	197	70	18	12	6	6	96	ovocné	ořešák královský (<i>Juglans regia</i>)	ne	bez ochrany	III	otevřená	1	2	2020	A,B,C,F
2	Čekanická	Blatná	Čekanice	extravilán	627	60	30	26	4	5	130	kombinovaná	třešen ptačí (<i>Prunus avium</i>)	dub letní (<i>Quercus robur</i>)	bez ochrany	III	otevřená	0	2	2020	A,B,C,D,E
3	Fügnerova	Blatná	Blatná	intravilán	255	85	16	27	3,5	6	83	listnaté okrasné	buk lesní červenolistý (<i>Fagus sylvatica Antropunicea</i>)	habr obecný (<i>Carpinus betulus</i>)	MPZ	III	otevřená	1	1	2020	A,B,C,E,F
4	Hněvkovská	Blatná	Hněvkov u Mačkova	extravilán	2300	100	57	62	20	až 20	170	listnaté	lípa velkolistá (<i>Tilia platyphyllos</i>)	dub letní (<i>Quercus robur</i>), jasan ztepilý (<i>Fraxinus excelsior</i>), olše lepkavá (<i>Alnus glutinosa</i>)	bez ochrany	I	otevřená	0	4	2020	A,B,C,D
5	Husovy sady	Blatná	Blatná	intravilán	123	112	18	18	20	4	150	listnaté	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)	ne	MPZ	PP	zaklenutá	1	2	2020	A,B,C,F
6	Jindřichovická	Blatná	Jindřichovice u Blatanky, Blatenka	extravilán	960	70	51	49	12	5	90	kombinovaná	jabloň obecná (<i>Malus domestica</i>)	dub letní (<i>Quercus robur</i>), bříza bělokorá (<i>Betula pendula</i>)	bez ochrany	III	otevřená	1	3	2020	A,B,C,F
7	Plzeňská	Blatná	Blatná	extravilán	1900	120	75	67	22	8	190	listnaté	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)	bříza bělokorá (<i>Betula pendula</i>), topol osika	bez ochrany	I	otevřená	0	4	2020	A,B,C,D,F
8	Podskalská	Blatná	Blatná	extravilán	249	300	13	18	19	7	300	listnaté	dub letní (<i>Quercus robur</i>)	lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>)	VKP (levá strana)	II	zaklenutá	1	3	2020	A,B,C,D,F
9	Vrbenská	Blatná	Blatná	extravilán	955	100	53	52	21	5	235	listnaté	topol bílý (<i>Populus alba</i>)	dub letní (<i>Quercus robur</i>), lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>), topol osika (<i>Populus tremula</i>)	bez ochrany	III	zaklenutá	0	2	2020	A,B,C,F
10	Werichova-Šilhova	Blatná	Blatná	intravilán	630	50	51	49	3	4	76	listnaté	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)	ne	bez ochrany	III	otevřená	1	2	2020	A,B,C,E
11	Zámecká	Blatná	Blatná	intravilán	450	200	61	68	22	3,5	160	listnaté	lípa malolistá (<i>Tilia cordata</i>)	Buk lesní (<i>Fagus sylvatica</i>)	MPZ,KP, MCHÚ	PP	zaklenutá	1	2	2020	A,B,C,E

Tabulka 1: Přehled hodnocených alejí

3.3 Souhrn výsledků

Celkem bylo na území města Blatná zmapováno jedenáct oboustranných alejí. Osm alejí bylo zmapováno mimo zastavěné území obce, čtyři aleje jsou součástí zastavěného území. Všechny aleje jsou tvořeny listnatými dřevinami. Délka alejí se pohybuje od 123 metrů do 2300 metrů. Nejkratší alej je součástí parku Husovy sady, nejdelší alej tvoří doprovodnou zeleň komunikace I. třídy I/20. Věk dřevin byl většinou odhadován dle metodiky Kolaříka (2005). Výsadba žádné aleje není podložena přímým historickým zápisem nebo fotodokumentací výsadby. Pouze u aleje Fügnerova (kód 3) existuje zmínka o výsadbě v souvislosti s historickým okamžikem, návštěvou ministra zahraničí a pozdějšího prezidenta Edvarda Beneše při slavnostním otevření výstavy růží v roce 1935. Dále byl věk porovnán s historickou fotodokumentací. Věk nejmladší aleje Werichova-Šilhova (kód 10) lze odhadnout z historické fotodokumentace v části ulice Werichova a dle roků výstavby sídliště Šilhova, kdy byla, výsadba provedena jako doplnění sídliště. U aleje Husovy sady (kód 5) je věk určen dle roku výsadby založení Husových sadů v roce 1908, který je historicky doložen. Vzhledem k objemu dřevin je za nejstarší alej s nejvyšším obvodem určena alej Podskalská (kód 8), která by mohla souviset s Vintířovou stezkou, která územím procházela. Průměrná výška se pohybuje dle výšky obvyklé pro druh dřeviny, ze které je alej vysázena. Nejvyšší průměrná výška byla naměřena u alejí Plzeňská a Zámecká. U obou alejí tvoří převažující dřevinu lípa malolistá (*Tilia cordata*). Dle měřené výšky je zřejmé, že to, zda se jedná o alej umístěnou v intavilánu na vhodném místě nebo extravilánu, nemá na růstové vlastnosti vliv. Nejvíce zastoupeným druhem je lípa srdčitá (*Tilia cordata*), která je hlavní dřevinou u čtyř hodnocených alejí, hlavní dřevinou u ostatních alejí je vždy dřevina jiného druhu, a to ořešák královský (*Juglans regia*), třešeň ptačí (*Prunus avium*), buk lesní červenolistý (*Fagus sylvatica Antropunicea*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), jablň obecná (*Malus domestica*), topol bílý (*Populus alba*) a dub letní (*Quercus robur*). U pěti alejí byl zaznamenán výskyt druhu ochrany. Tři aleje jsou součástí vyhlášené městské památkové zóny města Blatná, z toho jedna je dále součástí vyhlášeného maloplošného chráněného území Přírodní památka Blatná a kulturní památky vyhlášené v souboru se zámek Blatná.

Dřeviny nacházejí se na levé straně aleje Podskalská (kód 8) lze považovat za část hráze rybníka, který je významným krajinným prvkem ze zákona. Šest alejí tvoří doprovodnou zeleň komunikace III. třídy, jedna alej doprovodnou zeleň komunikace II. třídy a dvě aleje tvoří doprovodnou zeleň komunikace I. třídy. Dvě aleje, které jsou součástí parků, tvoří doprovodnou zeleň zámeckých pěšin. Nejčastějším typem je alej otevřená. Z hlediska úplnosti převažuje alej úplná. Alejí s největšími rozestupy je alej Hněvkovská (kód 4), ve které v minulých letech probíhalo intenzivní kácení z důvodu zajištění provozní bezpečnosti komunikace I. třídy. Zdravotní stav dřevin byl u celkem šesti alejí vyhodnocen jako dobrý s drobným výskytem drobného poškození. Výborný stav byl vyhodnocen u aleje Fügnerova (kód 3), ve které se nachází dřeviny bez viditelného poškození. Špatný zdravotní stav byl vyhodnocen u dvou alejí, Hněvkovská (kód 4) a Plzeňská (kód 7) způsobený zřejmě velmi intenzivní dopravou a umístěním ničím nechráněných alejí ve volné krajině. Z hlediska historického významu je autorkou za nejvýznamnější považována alej Podskalská (kód 8) (zvláště pravá strana), která je tvořena duby o odhadnutém věku 300 let. Z hlediska významu v intravilánu města je autorkou na první místo řazena alej Fügnerova (kód 3), která tvoří výrazný prvek historické zástavby a je tvořena tvarovanými dřevinami, které se nikde jinde ve městě nevyskytují. V extravilánu je z krajinářského hlediska nejvíce ceněna alej Blatenka (kód 1), která hodnotně dotváří krajinnou scénu okolí osady Blatenka. U všech alejí v extravilánu je z hlediska péče navržena důkladná každoroční kontrola stavu a provádění zdravotních a udržovacích řezů z důvodu zajištění provozní bezpečnosti na přilehlých komunikacích. Péče o aleje v intravilánu je navržena pěstebními řezy a tvarováním korun. U aleje Husovy sady (kód 5) je navrženo sledování zdravotního stavu a provádění bezpečnostních řezů z důvodu růstu aleje v těsné blízkosti areálu mateřských škol. U všech ovocných alejí je navržena postupná obnova vhodným sortimentem ovocných druhů dřevin. U alejí Hněvkovská (kód 4) a Plzeňská (kód 7) je navržena celková rekonstrukce. V těchto případech je však nutné počítat s možností výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a k rekonstrukci přistupovat s ohledem na možný zvláště chráněných druhů živočichů, zejména saproxylického druhu hmyzu.

4. Závěr a diskuse

Aleje jsou dnes zcela oprávněně považovány za fenomén české krajiny. Jsou nepřehlédnutelným prvkem kulturního a přírodního dědictví a svědky promyšleného komponování krajiny. Jejich význam v krajině je nezastupitelný. Kromě zvýšení estetické hodnoty krajiny jsou poskytovateli mnoha funkcí, které mají vliv na kvalitu prostředí pro život lidské populace i pro podporu a zachování životního prostoru pro zástupce živočišné říše. O jejich významu svědčí i fakt, že záznamy o jejich důležitosti lze najít v mnoha historických dokumentech i uměleckých dílech. Jako důležitý prvek se objevovaly napříč všemi historickými slohy jako prvky doprovázející významné stavby i jako významné prvky ve volné krajině. Již několik stovek let jsou jedním z prvků, které jsou řešeny právními předpisy.

V současné době je téma alejí diskutováno širokou veřejností i zástupci odborné sféry zabývající se ochranou přírody, památek, silničního hospodářství, územními předpisy, ale i odborníky z oblasti psychologie. Právě proto, že je oblast alejí zkoumána a hodnocena tak širokým spektrem společnosti nebylo pro zpracování bakalářské práce složité nalézt dostatečné množství podkladů. Při vyhledání podkladů však bylo důležité a nutné dohledat podklady dle jednotlivých oborů, které s problematikou alejí souvisejí. Jednalo se především o podklady z oblasti právních předpisů historického charakteru i předpisů v současné době platných v oblasti ochrany přírody, stavebního řízení, památkové péče a podklady pojednávající a řešící problematiku hodnocení krajiny a krajinného rázu a územního plánování. Nejdůležitější částí při zpracování bakalářské práce byl vlastní terénní průzkum, neboť aleje nebyly na řešeném území nikdy součástí hodnocení ani inventarizace a záznamy o jejich výsadbě nebyly nikdy nikde zaznamenány. Zadokumentovány byly pouze některé okamžiky, které s dobou výsadby mohly mít nějakou souvislost, například doba výsadby celého parku nebo bylo období výsadby přibližně určeno dle historických fotografií poskytnutých Městským muzeem Blatná, na kterých jsou zaznamenány pouze některé aleje. Tyto podklady byly u části alejí použity pro odhad přibližného věku alejí, u ostatních byl věk odhadnut dle průměru kmenů jednotlivých dřevin.

Za nejobtížnější oblast práce je autorkou pokládáno vyhodnocení významu dřevin z hlediska jejich významu ve volné krajině i v zastavěném území, kdy se však autorka snažila o co nejpřesnější shrnutí významu na základě prostudování dohledaného materiálu především z oblasti krajinářského pohledu. Zajímavou částí práce by jistě bylo porovnání stavu a vizuálního posouzení alejí s historickými záznamy, to však vzhledem k absenci podkladů nebylo možné. Stav a význam alejí, nejsou-li chráněny vyhlášením za památné, dle zákona o ochraně přírody a krajiny, není nikde zmiňován a hodnocen. Ve srovnání s památnými stromy, které jsou vedeny v Ústředním seznamu ochrany přírody a u každého lze na příslušných správních úradech dohledat velmi detailní dokumentaci obsahující vyhodnocení dendrologické i krajinářské, nejsou aleje součástí žádné takové dokumentace. To však lze považovat za pochopitelné, neboť památné stromy požívají dle zákona výraznější ochrany.

Celkem bylo na území města Blatná vyhodnoceno jedenáct alejí. Z výsledků vyplývá, že se většinou jedná o aleje s dobrým zdravotním stavem. Pouze u alejí, které tvoří doprovodnou silniční zeleň komunikace I. třídy byl stav vyhodnocen za špatný. Pozitivním zjištěním však bylo, že u těchto dvou alejí je plánována během dvou let výsadba, která byla správním orgánem nařízena jako náhradní výsadba za pokácené dřeviny. Vzhledem ke stavu dřevin by pro zachování jednotného rázu byla nejlepší kompletní obnova v jednom časovém úseku, avšak k výskytu zvláště ohrožených živočichů, není toto možné, neboť by bylo velmi pravděpodobné, že by došlo k likvaci celého biotopu. U všech alejí je však důležité, aby byly pečlivě sledovány a udržovány, tak, aby jejich životnost byla co nejdéle prodloužena. Z hlediska posouzení významu jsou všechny aleje pro sledované území velmi důležitými prvky volné krajiny i zastavěného území města a jsou významnými indikátory pro posuzování krajinného rázu.

Výsledkem bakalářské práce je podrobný katalog alejí, jehož obsahem vyhodnocení popis a dendrologické posouzení stavu včetně vyhodnocení významu z hlediska krajinářského, urbanistického a historického včetně mapového a fotografického zdokumentování. Součástí katalogu je i návrh vhodné péče. Výsledkem je dále shrnutí celkového vyhodnocení stavu a významu alejí.

Cílem bakalářské práce je zmapování a vyhodnocení stavu alejí na území správního obvodu města Blatná. Výstupem analýz je katalog těchto alejí, obsahující jejich dendrologické, krajinářské, urbanistické a historické vyhodnocení včetně mapového a fotografického zdokumentování. V závěru jsou analýzy shrnuty do celkového vyhodnocení stavu a významu alejí v řešeném území včetně možných doporučení pro jejich úpravy. Na základě vypracování všech výstupů se autorka domnívá, že byl cíl práce splněn.

Vzhledem k tomu, že na hodnoceném území ještě nikdy nedošlo k hodnocení stavu alejí a podrobné inventarizaci se autorka domnívá, že by tato bakalářská práce mohla být základem a součástí podrobného hodnocení zeleně na území města Blatná. Obsah práce by se mohl stát také základem pro zpracování detailnějšího hodnocení prvků liniové zeleně, jehož součástí by bylo i hodnocení jednostranných stromořadí, které na území města začaly být vysazovány především díky finanční podpoře z fondů zaměřujících se na oblast životního prostředí. Dále by práce mohla být vhodným informačním materiálem pro orgány ochrany přírody, zvláště obecních úřadů příslušných k povolení kácení, tak, aby došlo k pochopení důležitosti a významu jaký aleje území přináší a při povolování dřevin nebylo na tyto pohlíženo jednotvárně, jen z hlediska možného rizika ohrožení silničního provozu.

Přehled literatury a použitých zdrojů

Odborné publikace (odborné knihy, články v odborných periodikách, kapitoly v knize, články ve sbornících)

Albrecht J., Albrechová A., Máca J., Pykal J. a kol., 2003: Chráněná území ČR – Českobudějovicko, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, první vydání, ISBN 80-86064-65-4, 808 s.

Boček S., 2016: Ovocné stromy pod krajinářovým dohledem a zahradnickovým drobnohledem. Inspirace 1. S. 8-9.

Borský J., 2010: Barokní aleje v minulosti a za současné plurality názorů. Urbanismus a územní rozvoj. Ústav územního rozvoje, Brno 6. S. 27-35.

Bulír P., 1988: Vegetační doprovody silnic. O.P. Sempra - Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví, Průhonice, 198 s.

Cílek V., 2010: Krajiny vnitřní a vnější. Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. Nakladatelství Dokořán, Praha, druhé doplněné vydání, ISBN 80-7363-042-7, 269 s.

Culek M., 2013: Biogeografické regiony České republiky. Masarykova univerzita Brno, Brno, ISBN 978-80-210-6693-9, 447 s.

Černoušek M., 1986: Psychologie životního prostředí, Karolinum, Praha, ISBN: 80-7066-550-5, 142 s.

Dearden P., 1980: Towards protection of scenic resources. Environmental Conservation 2. P. 153-158.

Dreslerová D., Stejskal A., Beneš J., 2003: Historie krajiny severního Prácheňska, Prácheňské nakladatelství Písek, ISBN 80-86566-19-6, 196 s.

Dokoupil Z., 1957: Historické zahrady v Čechách a na Moravě, Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha, 67 s.

Eliáš K., 2015: Stromy a občanský zákoník. Právník 11. S.879-894

Esterka J., 2010: Silniční stromořadí v české krajině – koncepce jejich zachování, obnovy a péče o ně, Arnika - Centrum pro podporu občanů, Praha, ISBN 978-80-904685-2-8, 60s.

Hejda R., Kříž K., Pašek O., 2017: Zastaví OPŽP ústup páchníka? Ochrana přírody 1. S. 15-19.

Hrušková M., Holečková M., Větvička V., 2012: Aleje – Krása ohroženého světa. Mladá fronta Praha, vydání první, ISBN 978-80-204-2783-0, 184 s.

Hurych V., 2011: Tvorba zeleně – sadovnictví a krajinářství, Grada, ISBN 978-80-247-3605-1, 303 s.

Gaida, W., Grothe H., 2000: Gehölze: Handbuch für Planung und Ausführung. Patzer Verlag, Berlin. ISBN 38-761-7096-6, 320 s.

Jelínková J., 2015: Povolování kácení dřevin ve vztahu k ustanovením jiných zákonů – zákon o pozemních komunikacích, zákon o drahách a vodní zákon. Ochrana přírody 4. S. 20-22.

Kára J., 2021: O čem čte a o čem přemýšlí Jan Kára. Blatenské listy 3. S. 5.

Kášová E., 2009: Právní režim ochrany dřevin podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Právo, časopis pro právní teorii a praxi. 4. S. 27-51.

Klemensová M., 2015: Historie a současnost alejí v kulturní krajině České republiky. Životné prostredie, Revue pre teóriu a starostlivosť o životné prostredie 3. S. 187-191.

Kolařík J., 2003: Péče o dřeviny rostoucí mimo les I., ČSOP Vlašim, ISBN 80-86327-1, 261 s.

Kolařík J., 2005: Péče o dřeviny rostoucí mimo les II., ČSOP Vlašim, ISBN 80-86327-44-2, 710 s.

Kolařík J., 2011: Doprovodná zeleň komunikací. Svět zeleně 2. S. 41-42.

Krauss, W., 2010: The 'Dingpolitik' of wind energy in Northern German landscapes: An ethnographic case study. Landscape Research 35. P. 195-208.

Kuča K., 1996: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, I. díl: A-G. Nakladatelství Libri, Praha, první vydání, ISBN 80-85983-12-5, 874 s.

Kuča K., Kučová V., 2016: Krajinné památkové zóny – území s kulturně-historickými hodnotami. Ochrana přírody 4. S. 10-15.

Kupka J., Krajiny kulturní a historické. Vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. ČVUT, Praha, vydání první, ISBN 978-80-01-04653-1, 180 s.

Lípa M., 2015: Záchranné sortimenty. Ochrana přírody 5. S. 18-20.

Mackovič V., 2013: Plochy zeleně v územním plánu. Urbanismus a územní rozvoj 4. S. 48-55.

Michálek J., 1985: Blatná a okolí v pravěku. In autorský kolektiv: Sborník k 750. výročí Blatné, MěstNV Blatná a Městské muzeum Blatná. S. 9-31.

Moser A., Rötzer T., Pauleit S., Pretzsch H., 2016: The urban environment can modify drought stress of small-leaved lime (*Tilia cordata* Mill.) and black locust (*Robinia pseudoaccacia* L.), *Forests* 7. P. 71-91

Novák Z., 2001: Dřeviny na veřejných městských prostranstvích. Stání ústav památkové péče, Praha, ISBN 80-86234-21-5, 56 s.

Novotná D., 2010: Proměny historických interiérů z pohledu uplatnění zeleně. *Urbanismus a územní rozvoj* 1. S. 21-24.

Olejník J., 1985: Blatná v letech 1235 - 1601. In autorský kolektiv: Sborník k 750. výročí Blatné, MěstNV Blatná a Městské muzeum Blatná. S. 31 - 51.

Palang H., 2003: *Landscape interfaces*. Kluwer Academic Publisher. ISBN 1-4020-1437-6

Quitt E., 1971: Klimatické oblasti Československa, Academia, GÚ ČSAV v Brně, 73 s.

Rajmonová L., 2018: Význam rozptýlené zeleně pro ptáky v zemědělské krajině. *Sylvia* 54. S. 3–24.

Rackham O., 1976: *Trees and Woodland in the British Landscape, The complete history of britain's trees, woods and hedgerous*, Phoenix Press, ISBN 9781842124697, 234 s.

Řehounek J., 2007: Stromy a hmyz. In: Autorský kolektiv: *Stromy v krajině a ve městě*, Sdružení Calla, České Budějovice, ISBN 978-80-903910-1-7. S. 12-15.

Sádlo J., 2005: *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*, Malá skála, Praha, ISBN 80-867-7602-6, 247 s.

Stehlík L., 1986, *Země zamyšlená, I. Československý spisovatel, Praha, šesté vydání*, 304 s.

Sekera J., 2000: *Rybníky na Blatensku, vlastní náklad, Blatná, vydání první*, 256 s.

Sklenička P., 2003: *Základy krajinného plánování*, Nakladatelství Naděžda Skleničková, druhé vydání, ISBN80-903206-1-9, 321 s.

Stoate C., Boatman N. D., Borralho R. J., Carvalho C. R., de Snoo G. R. & Eden P, 2001: Ecological impacts of arable intensification in Europe. *Journal of Environmental Management* 63. P. 337–365.

Storm V., 2007: Význam alejí v městské zeleni a v krajině se zvláštním zřetelem k Českým Budějovicím, In: Autorský kolektiv: Stromy v krajině a ve městě, Sdružení Calla, České Budějovice, ISBN 978-80-903910-1-7. S. 7-12.

Swanwick C., 2002: Landscape Character Assessment – Guidance for England and Scotland. The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage, 104 s.

Štefanová T., 2015: Registrované významné krajinné prvky ve Středočeském kraji. 2. S. 24-27.

Švédová D., 2016: Strom jako doprovod pozemních komunikací a jeho postavení v předpisech. Dopravní kurýr 1. S. 10-12.

Švédová D., 2016: Vegetace a její vliv na dopravní nehody. Dopravní kurýr 2. S. 8-12.

Úradníček L., 2001: Matice Lesnická, Písek, ISBN 80-86271-09-9, 333 s.

Veličkovi M. a P a kol. 2013: Aleje české a moravské krajiny. Historie a současný význam. Nakladatelství Dokořán, Praha, první vydání, ISBN 978-80-7363-413-1, 245 s.

Větvička V., 2001: Stromy a keře. Aventinum, Praha, ISBN 80-715-1178-1, 288 s.

Větvička V., 2012: Staré aleje české krajiny očima dendrologa. In: Hrušková, M., Holečková, M., Větvička V. a kol.: Aleje – Krása ohroženého světa. Mladá fronta Praha, vydání první, ISBN 978-80-204-2783-0. S. 25-42.

Vysloužil M., 2007: Fenomén historických alejí a stromořadí v krajině. Zahrada-park-krajina 17. S. 14-16.

Internetové zdroje, webové stránky institucí

AOPK ČR, ©2020: Ústřední seznam ochrany přírody (online) [cit.2020.12.09], dostupné z <<http://drusop.nature.cz/portal/>>.

Arnika, ekologické sdružení, ©2021: Aleje – dědictví naší krajiny (online) [cit.2020.02.05], dostupné z <http://arnika.org/stromy>.

Jihočeský kraj, ©2021: Plán ÚSES Jihočeského kraje (online) [cit.2021.03.01], dostupné z <<http://zp.kraj-jihocesky.cz/plan-uses-jihoceskeho-kraje-html>>.

Křivan V., Hesoun P., Svoboda A., 2014: Plán péče o ZCHÚ „Přírodní památka Blatná“ na období 1.1.2014–31.12.2024, (online) [cit.2021.03.09], dostupné z

<https://zp.kraj-jihocesky.cz/files/f615/files/plany_pece/okres_ST/PLP_Blatna_PP_EVL.pdf>.

Menke P., 2013: Bäume und Pflanzen, (online) [cit.2021.03.09], dostupné < <http://die-gruene-stadt.de>>.

Město Blatná, ©2020: Program regenerace MPZ Blatná na období 2018 – 2023 (online) [cit.2021.03.09], dostupné z <https://www.mesto-blatna.cz/urad-blatna/statni-pamatkova-pece/>.

MŽP ČR, ©2021: Registr důlních děl. Česká geologická služba, (online) [cit.2020.06.07] dostupné z <http://geology.cz/extranet/sgs/dulni-dila/>>.

Vollpracht, H.J., Schuett, T., 2000: Entwicklung der Verkehrssicherheitspolitik am Beispiel Deutschland. Strasse und Autobahn, (online) [cit.2021.03.09], dostupné z: <http://strasse-und-autobahn.de>.

Vorel I., 2009: Generel krajinného rázu jihočeského kraje, (online) [cit.2021.03.09] dostupné z: < http://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/gs/data/uploads/up_ostatni/generel_krajinneho_razu/jc_kraj_generel_krajinneho_razu_a4.pdf>.

VÚT T. G.Masaryka ©2021: Základní charakteristiky toku LOMNICE a jeho povodí. (online) [cit. 03.06.2020], dostupné z: <www.dibavod.cz/24/charakteristiky-toku-a-povodi-cr.html>.

www.mesto-blatna.eu.

Legislativní materiály

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění.

Ostatní materiály

Dokument Aleje jako součást naší krajiny, Václav Cílek, 2007, dostupné z www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10140177481-aleje-jako-soucast-nasi-krajiny/?stepSlider=-1

Hendrych J., ed., 2008: Hodnocení a dokumentace alejí a stromořadí v krajině, metody a přístupy, VUKOZ, Průhonice, 156 s.

Klemensová M., Dušek R., 2015: Metodika mapování alejí 2015, Arnika – Centrum pro podporu občanů, Praha, 12 s.

National geographic, slovník, dostupné z <https://www.nationalgeographic.org/>

Oblastní plán rozvoje lesů (dostupný z www.uhul.cz)

Rozmanová N., 2015: Principy a zásady urbanistické koncepce v příkladech. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, ISBN 978-80-7538-057-9, 91 s.

Územní plán obce Blatná (dostupný z www.mesto-blatna.eu)

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Přehled hodnocených alejí

Obrázek 1: zákres alejí v mapě 1:50 000 (Zdroj: www.cuzk.cz, zákres autorka)

Obrázek 2: alej Blatenka, ortofotomapa 1: 5 000 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 3: alej Blatenka – letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 4: alej Blatenka – zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 5: alej Blatenka – poškození kmene hnilobou (Foto autorka, 2020)

Obrázek 6: alej Čekanická, ortofotomapa 1: 2 500 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 7: alej Čekanická pohled z plošiny při úpravě Buku Velenovského – letní období (Foto autorka, 2019)

Obrázek 8: alej Čekanická – zimní období (Foto autorka, 2019)

Obrázek 9: alej Čekanická - mapa III. Vojenského mapování – 1877-1880 Františko-josefské, 1: 25 000 (Zdroj – www.oldmaps.cz)

Obrázek 10: alej Čekanická – foto historie – rozkvetlá alej, Buk Velenovského a kaplička Panny Marie (Zdroj – www.cekani.cz)

Obrázek 11: alej Fügnerova, ortofotomapa 1: 5000 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 12: alej Fügnerova – letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 13: alej Fügnerova – zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 14: alej Fügnerova – foto historie rok 1939 (Zdroj: Městské muzeum Blatná)

Obrázek 15: alej Fügnerova – poškození kmene ořezem (Foto autorka, 2020)

Obrázek 16: alej Hněvkovská – ortofotomapa 1:2500 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 17: alej Hněvkovská – letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 18: alej Hněvkovská – zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 19: alej Hněvkovská – mapa III. Vojenského mapování – 1877-1880 Františko-josefské, 1:25 000 (Zdroj: www.oldmaps.cz)

Obrázek 20: alej Husovy sady – ortofotomapa 1:2500 (Zdroj www.cuzk.cz)

Obrázek 21: alej Husovy sady – letní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 22: alej Husovy sady – zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 23: alej Husovy sady – pamětní kámen založení Husových sadů (Foto autorka, 2020)

Obrázek 24: alej Jindřichovická – ortofomapa 1:10000 (Zdroj: www.cuzk.cz)

Obrázek 25: alej Jindřichovická – letní období (Zdroj: www.google.com/maps, 2019)

Obrázek 26: alej Jindřichovická – zimní období (Foto autorka, 2020)

Obrázek 27: alej Jindřichovická – poškození stability (Foto autorka, 2020)

Obrázek 28: alej Plzeňská – ortofotomapa 1:5000 (Zdroj: www.cuzk.cz)

- Obrázek 29: alej Plzeňská – letní období (Zdroj: www.google.com/maps, 2019)
- Obrázek 30: alej Plzeňská – zimní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 31: alej Plzeňská - mapa III. Vojenského mapování – 1877-1880 Františko-josefské, 1:25 000 (Zdroj: www.oldmaps.cz)
- Obrázek 32: alej Plzeňská – ořez na torzo (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 33: alej Podskalská – ortofotomapa 1:2500 (Zdroj: www.cuzk.cz)
- Obrázek 34: alej Podskalská – letní období (Zdroj: www.google.com/maps, 2019)
- Obrázek 35: alej Podskalská – zimní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 36: alej Podskalská - mapa III. Vojenského mapování – 1877-1880 Františko-josefské, 1:25 000 (Zdroj: www.oldmaps.cz)
- Obrázek 37: alej Podskalská – prosychání koruny (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 38: alej Vrbenská – ortofotomapa 1:5000 (Zdroj: www.cuzk.cz)
- Obrázek 39: alej Vrbenská – letní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 40: alej Vrbenská – zimní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 41: alej Vrbenská – problém růstu v tělese komunikace (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 42: alej Werichova – Šilhova, ortofotomapa 1:2500 (Zdroj www.cuzk.cz)
- Obrázek 43: alej Werichova – Šilhova – letní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 44: alej Werichova – Šilhova – zimní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 45: alej Werichova-Šilhova – 40. léta 20. století (Zdroj: Městské muzeum Blatná)
- Obrázek 46: alej Zámecká – ortofotomapa 1:5000 (Zdroj www.cuzk.cz, zákres autorka)
- Obrázek 47: alej Zámecká – letní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 48: alej Zámecká – zimní období (Foto autorka, 2020)
- Obrázek 49: alej Zámecká - foto historie 20. století (Zdroj: Městské muzeum Blatná)
- Obrázek 50: alej Zámecká – torzo pro vývoj hmyzu (Foto autorka, 2020)